

**R.P. Thomæ Młodzianowski, Poloni, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Peccatis Et Gratia, Fide, Spe, Et Charitate

Młodzianowski, Tomasz

Moguntiae, 1682

Quæstio III. De ratione Formali Fidei propter Quam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82969](#)

sum, vel Bonitas per amorem; ut animus ex vi
hujus actus, paratus sit contemnere, cetera
omnia repugnantia vel assensui vel amori: Sed
hot potest etiam habere actus naturalis, innitens
v. g. veritati Divinae.

S. Thom. qui in oppositum citatur non habet
plus, quam quod virtutum Theologicarum ob-
jectum sit in genere suo summum v. g. Auctorita-
tas summa, Bonitas summa, &c. Sed Negatur,
ab iisdem, aetum naturalem specificari non
posse. Dantur quidem veritate Theologica ut
feramur in Deum tanquam ultimum finem su-
pernaturalēm, sed dantur, ut feramur superna-
turaliter. Nam actu naturali, etiam in finem su-
pernaturalēm, ferri possumus. Et sicut dantur
gratiae supernaturales ad agendum superna-
turaliter; ita dantur naturales, vel saltem non
repugnat eas dari, ut attingant illum finem su-
pernaturalēm, naturaliter.

Nequè valet, si dicas cum Esperza: quod
cum agitur de vigore naturae, sub ea voce uni-
versali, solum comprehendantur omnia natu-
raliter occurrentia in contrarium. At amor
supernaturalis ita amat, ut præterea supereret
omnia etiam supernaturaliter occurrentia in
contrarium: & pollet viad ea superanda, pro
adimplitione præceptorum supernaturalium,
quod est longè difficilis. Non inquam valet;
quia potest fieri actu naturalis, qui velit etiam
supernaturaliter occurrentia, ne DEO v. g. di-
centi credatur, superare, idque cum auxilio gra-
tiae, ordinis naturalis. Ergo haec superatio su-
pernaturaliter occurrentium, quæ est fundativa
istius prælationis in fide Theologica, est quid
commune etiam actu naturali; que adeo ista
prælatio non debetur soli virtuti Theologicae ut
voluit Esperza.

QUÆSTIO III.

De Ratione formalē Fidei propter Quam.

PRÆMITTO Primo. *Predictum titulum sub
hac phrasib Auctoribus tractari: Quodnam
sit ultimum resolutiorum fidei? quid autem ve-
niat nominem resolutiori supra dictum.*

PRÆMITTO Secundo. *Debere ponetiam in
fide motivum assensus seu rationem Propter
quam, adeoque ultimum resolutiorum.*

RATIO: quia & esset ille assensus, & non es-
set assensus, esset ut supponitur, non esset autem,
quia assensus nullo alio distingui potest à simpli-
ci apprehensione, transireque in secundam vel
tertiam operationem, nisi ratione motivi. Tum
quia per ipsum Gvilhelmum Parisensem & per
Rubionem saltem debet intercedere motivum
obediendi Deo. Ergo adhuc ille assensus, non
erit sine motivo: hoc autem motivum non suffi-
cere vel exinde ostenditur: quia obedientia spe-
rat ad voluntatem, motivumque illius non est
constitutivum virtutis Theologicae. Tum quia
Rationes in oppositum non convincent: lauda-

bilitas enim fidei, non est in assentiri sine moti-
vo, sed in assentiri sine evidentiā; & tamen infal-
libiliter, & æqualiter omnibus defereturque
adhuc in hoc assensu plus Deo, quam homini,
quia deferetur firmior assensus; falsumque est
quod possit præcipere Deus assensum sine moti-
vo: quia non potest præcipere rem impossibili-
lem, & constitutum sine constitutivis. Jam
autem assensus quod sit ob motivum, per hoc
constituitur.

PRÆMITTO Tertiò. *In quo sit punctus Diffi-
cultatis in presenti? Credo v. g. sub speciebus Sa-
cramentalibus esse Corpus Christi, hæc veritas
non est nota ex ipsis terminis. Ergo illi assenti-
ri debo propter aliud: nempè quia hoc Deus
dixit; hæc ipsa propositio, non est nota ex ter-
minis. Ergo etiam illi non possum assentiri nisi
propter aliud; quid ergo est illud aliud? Si aliud
quid humanum; ergo relolvis fidem Theologi-
cam & infallibilem, in aliiquid non Theologi-
cum & fallibile. Si relolvis in Divinum testi-
monium, quæro an sit distinctum à priori an
idem? si idem, ergo nihil respondisti. Si aliud,
de ipso illo alio testimonio redit difficultas, cum
non sit ex terminis notum. Unde vel dabis
processum in infinitum in testimoniosis, vel tan-
dem debebis respondere, non per testimoniū,
in quo aut non salvabis rationem Theolo-
gici, aut non salvabis, quomodo sit notum ex
terminis, quod tamen in omni resolutio vide-
tur requiri. His premissis, sit*

DIFFICULTAS I.

Examinantur aliorum sententia.

PLures post alios sententias refert Atticus
disp. 9. & Lugo disp. 1. & affi. Seligentur
aliquæ:

EXPLICAT Primo Pontius disp. 27. num. 7.
Si loquamur de ultimo motivo formalē ipsius
motus fidei ultimo, resolvitur in ipsam revelatio-
nem Divinam, vel solam vel cum veritate. Si
vero loquamur de ultimo motivo, quo inclina-
mur adjudicandum, quod existat revelatio Di-
vina, non habetur idem motivum in omnibus fi-
delibus. Nam interdum sunt motivi credibi-
litatis, interdum Auctoritas & testimonium ho-
minis fide digni. Hæc explicatio

NON SATIS FACIT. Tum quia: si moti-
vum formalē ipsiusmet fidei, idque ultimo re-
solutivum est revelatio Divina, quæro an hæc
propositio Deus revelavit, sit ex terminis nota?
Si non est ex terminis nota. Ergo illi assentior
non nisi propter aliud, adeoque non erit illaulti-
mum resolutiorum. Si est ex terminis nota,
ostende hanc evidentiā; & si illam ostenderis,
ostendes intrinsecam connexionem termino-
rum, si quæ est, qua ipsa connexionē, ex dictis
supra, non spectat ad fidem. Tum quia illud
ipsum judicium, quod judico existere revelatio-
nem, potest esse actus fidei; Ergo habebit moti-
vum fidei, quod docet Pontius, esse revelatio-
nem.

nem. Cur ergo universaliter de illo enuntiat judicio, quod resolvatur v. g. in motiva credibilitatis? Tum quia hic non queritur, quodnam sit ultimum resolutiorum ex subiecto, sed quod ultimum ex objecto; & tamen Pontius recurrit ad diversitatem motivorum, ex subiecto.

EXPLICAT Secundo Amicus cit. num. 26. quod scilicet ultimum resolutiorum sit Scriptura testificans, verbum Dei, traditio, & Ecclesia: mutuo vero unum resolvitur in aliud in diverso genere; omnia autem in Auctoritatem incretam, Dei dicentis, per simplicem duntaxat adhesionem objecti materialis, propter formale. *Hac explicatio*

NON SATISFACIT. Quia non responderet ad punctum difficultatis: quererere enim restat, An haec propositio, *Increata id Auctoritas dixit*, sit in terminis nota vel non: redibitque argumentum supra factum; querere que restabit, quae per simplicem adhesionem objecti materialis, propter formale, fieri possit assensus, si propositio dicta, non sit ex terminis nota.

EXPLICATUR Tertiò. Resolvit fidem in lumen fidei, quo DEUS illuminat mentem nostram. *Hac explicatio*

NON SATISFACIT. Quia confundit principium effectivum, cum formalis, & motivo, hic autem non queritur de principio effectivo, quale est illum lumen.

EXPLICAT Quartò Granado, docens motivum fidei & ultimum resolutiorum, esse auxilium quoddam Dei actualis, quod non quidem habet se per modum principii effectivi, sed per modum concursus actualis, quod DEUS illuminat mentem credentis, & ita manifestat illi veritatem objecti credendi, ut crediturus creditur connectionem Divini testimonii, cum objecto credendi.

Hac Sententia immerito impugnatur quasi coincidat cum Hæreticis, qui fidem suam in instinctum internum resolvunt: nam Hæretici admittentes instinctum internum, non in hoc sunt Hæretici, quia illum admittunt, nam etiam Catholici dicere possunt; se instinctum internum ad fidem habere; internaque securitatem de rebus fidei. Sed in hoc sunt Hæretici: quia ad illum internum instinctum recurrunt, ita, ut rejiciant omnem aliam externam regulam, quam illæ spiritus internum reguletur, proptereaque appellatur spiritus privatus. Nihilominus *hac explicatio*

NON SATISFACIT. Quia instinctus ille, non est motivum assensus summè infallibile: major enim est infallibilitas immediate dicentis Dei. Deinde nullo modo est ultimum resolutiorum: Si enim queram, Cur credas Trinitatem? respondebis, quia Deus revelavit qui est verax. Quodsi queram de hoc præcisè, quare sit verax, & unde tibi constat esse illum veracem: certe id non resolves in instinctum tuum, tanquam in

motivum, sed tanquam in proponentem illam veritatem? hic autem queritur non de propositione, sed de resolutorio.

EXPLICAT Quintò Ripalda disp. 3. num. 5, quod huic principio, Deus est verax, assentimur immediate propter se, & non propter aliud. *Hac explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia. Assensus tunc fieret propter intrinsecam veritatem illius propositionis, hic autem assensus non potest esse dei ut dictum supra. Tum quia, si illi propositioni non propter aliud assentiremur, id ideo esset, quia nihil notius est, quām Deum esse dignum fide & veracem. Sed haec ratio non convincit: quia quamvis dicto objecto nihil sit notius, notitia Theologicā & Metaphysicē; salutem tamen est, quod etiam sic notum notitia fidei: haec enim non potest esse propter aliud, nisi propter. *Quia dicitur.* Quod vero assumit Ripalda; fidem soli objecto secundario assentiri propter revelationem, & non primario, id non convincit: quia hoc ipsum non probatur, nec ostendetur quā adhuc ille assensus, sit futurus fidei. Deinde primarium objectum fidei, est etiam Dei existentia, & tamen assentiri huius objecto possumus: quia dicit: Ego sum qui sum. Tum quia & est ille assensus fidei ut supponitur, & non est: quia nihil conditivum sui, ab aliis, eandem veritatem attingentibus assensibus, in præcisa ratione assentienti habet, si inniteretur intrinsecæ objecti veritati. *Descendamus ad alias sententias.*

Punctum Difficultatis 1.

An ultimum resolutiorum Fidei sit Auctoritas Ecclesiæ?

Affirmat Medina Bannez & alii. Porro Auctoritas Ecclesiæ duplex cogitari potest: una quidem humana, in quantum dicit collectionem hominum Doctorum & Sanctorum, sub uno capite toto orbe sparlorum: *Secunda Auctoritas Ecclesiæ*, est quasi Divina, sita in speciali assistentia Spiritus Sancti, secundum quam eam gubernat ne erreret. *Hac explicatio*

NON SATISFACIT. Primò, quia non tangit punctum difficultatis. Credo v. g. Deum esse Trinum; quero cur? respondebitur, quia DEUS revelavit, quero unde constet quod revelavit? respondebitur, quia ita dicit Ecclesia; quero omnino in terminis quod quidquid dicit Ecclesia est verum, & quia hoc dicit Ecclesia; & in primis quod hoc dicar Ecclesia non est nisi notum: quia hoc dicit tibi tuus hic & alter in fide Magister, qui non sunt Ecclesia: & ad maximum est hoc tibi notum per sensus & notitia morali. Ergo resolvit fidem, vel in notitia sensuum vel in aliiquid fallibile. Quod attinet ad illam aliam partem. Quidquid dicit Ecclesia est verum: quomodo id est ex terminis notum. Ergo illi propositioni assentientis propter aliud.

aliud. Ergo prior illa non fuit ultimum resolutum, & de illo alio querendum restabit: est nénotum in terminis:

NON SATISFACIT Secundò. Quero an fides Apostolorum & nostra sit ejusdem speciei vel non, idque in ratione motivi? si ejusdem speciei; ergo immerito assignasti duplex motu in fidei, nempe veritatem Divinam, & Autoritatem Ecclesiae, quae etiam quā participata, specie distinguitur ab increata Autoritate. Si autem est diversa speciei, dicetur id contra communem sensum. Et deinde non satisficiat præferenti difficultati; queritur enim hīc de motivo fidei, non ratione subjecti alicujus particularis, sed de motivo ex ratione objecti, quod scilicet comperat omnibus actibus, quicunque sunt actus verē fidei. Jam autem credebat aliquid Adam & Apostoli, & non propter Ecclesiam propositionem.

RESPONDEBIS, quod motivum fidei, ut sic sub distinctione concipi debeat, quod scilicet sit assensus, vel propter Autoritatem Ecclesiae, vel propter Autoritatem Divinam attestatum.

CONTRA est. Tum quia si duas illas Autoritates copulativè non accipientur, in quantum innitetur soli Autoritati Ecclesia fides, non erit summè infallibilis, nec rigorosè Theologica. Tum quia duas illas Autoritates, vel convenient in ratione communis motivi fidei, vel non convenient, si convenient, illa potius ratio communis, erit resolutum. Si non convenient, non satisfaciat difficultati: quia hīc queritur de ratione, in qua, convenient etiam motiva: quia queritur de ratione, in qua, convenienti actus. Tum quia redibit argumentum immediatè factum. An scilicet fides ex hoc motivo elicita, sit eadem specie, cum fide ex hoc alio motivo elicita.

NON SATISFACIT Tertiò. Quia fides neque potest resolvi in humanam Autoritatem Ecclesiae, neque in divinam; non in humanam quia quamvis hæc magna sit, nihilominus non est ex sua ratione formalè infallibilis; non etiam resoluti potest fides nostra in Autoritatem Ecclesiae Divinam. Quia fides nostra, ex suo motivo, debet esse summè infallibilis & Divina; non est autem ex suo motivo summè infallibilis: quia major est infallibilitas per essentiam, quam per accidentalem assistentiam. Nec videtur quomodo esset fides illa Divina ob illam assistentiam, quæ participativè est quid Divinum. Sic ut quod sit propter hominem, non est ex eo præcise Theologicum, quantumvis homo dicat participationem Divinitatis eamque etiam infallibilem; quia suæ entitati innexam. Pensandum quomodo alias hæc sententia impugnari soleat.

IMPUGNATUR Primò. Quod scilicet Adami fides & Apostolorum non resolvatur in Autoritatem Ecclesiae.

RESPONDETUR. Hoc ipsum concedere Medianam. Hinc ut teneat Argumentum, restaurari debet ex dictis supra.

IMPUGNATUR Secundò. Autoritas Ecclesiae nobis innotescit per Autoritatem Divinam: Cur enim credis Ecclesiam non posse falli? quia id Deus dicit. Si interim queratur cur id Deus dixerit? respondes quia Ecclesia dicit, en appetum circulum.

RESPONDERI posset. Sicut in simili Hæreticis respondetur. Triplex est classis hominum cum quibus agi debet; sunt enim vel Ethnici, qui aliunde Ecclesiam non habent cognitam, vel Hæretici, vel Catholicos: Si Ethnici, illis Autoritas Scripturæ non potest per Ecclesiam probari, nec Ecclesia per Scripturam, sine manifesto circulo: Assumeretur enim ignotum ad ignotum, cum tamen probatio legitima, debeat esse à noto ad ignotum, vel à notiori ad ignotius. Quamvis ubi illis postea Autoritas Ecclesiae, per motiva credibilitatis fuerit cognita, possit illius Autoritas assumi, in motivum probandi Scripturam. Quoad secundam classem, hoc est, Hæreticorum attinet; cum ipsis etiam agendo non potest directè assumi Autoritas Ecclesiae ad probandum Articulum, hanc enim negant. Sed immediate debet assumi primo Scriptura, ad probandum Autoritatem Ecclesiae, qua illius Autoritate probata, posset postea illa assumi ad probandum Articulum. Jam enim non assumetur aliquid ignotum, sed effet regressus demonstrativus, similis ei, cum causam per effectum aliunde cognitum, & effectum per causam notam probamus. Quoad tertiam classem attinet, hoc est, Catholicos; cum iis supponatur æquè nota Scriptura ac Autoritas Ecclesiae, tunc ad invicem se ostendent, nec siet probatio propriè dicta, in qua sit progressus secundum conditionem noti ad ignotius; sed potius manifestatio unius in alio; ad eum modum quo specula sibi opposita, in seipsis invicem representantur & apparent. Dicerent ergo oppositi, quod scilicet in autoritatem Ecclesiae resolvant fidem, tanquam aliunde cognitam, & non ex sola Scriptura, licet habeat etiam in Scriptura testimonium: neque enim committitur tunc circulus, quando assumitur aliquid aliunde etiam notum. Sed de hoc arguento alias etiam dicetur.

IMPUGNATUR Tertiò. Quia resolvendo saltem partialiter fidem in Autoritatem Ecclesiae, resolveretur in aliquid non Divinum, hoc autem non debet admitti: quia sicut de mysterio Eucharistiae canit Ecclesia; ita & in præsenti dici potest. Sola fides sufficit; ad quod alludit etiam Augustinus, contra epistolam. Fundamenti capit. 14. *E credimus non hominibus, sed ipso Deo, animam nostram firmanti & illuminanti.* Unde & Joan. 12. dicitur. *Qui credit in me, non credit*

credit in me, sed in eum qui misit me & C. 2. Doctrina mea non est mea.

RESPONDERI posset fidem non esse adæquatè Divinam, si nomine adæquatæ fidei Divinæ intelligatur fides secundum totam latitudinem sui motivi. Si autem nomine fidei adæquatæ, intelligatur fides, pro principali, à quo sit denominatio, habens pro motivo Auctoritatem quæ est Deus, sic sumpta erit adæquatè Divina: pro principali enim respiciet semper Deum; ad eum modum quo homo dicitur adæquatè & completè rationalis, quamvis non nisi principalis ejus pars intelligat. Dictum illud *Sola fides sufficit* hoc solum vult, quod nullus sensus exploret veritatem corporis Christi in Eucharistia, sed sola fides; quod verum est, eam resolvendo etiam in Auctoritatem Ecclesiæ: quæ quia movebit ad fidem, adhuc sola fides sufficiet. Et sicut per arguentes revelatio intrat formale fidei, quamvis illa sit quid creatum; nec id obest ut sit Divina; ita nec obicit Auctoritas Ecclesiæ. Augustini verba verificantur: quia etiam credere propter Auctoritatem Ecclesiæ est credere propter assistentiam Spiritus Sancti; adeoque propter aliquid Divinum. Locus ille S. Joan, non plus vult, quæm esse identitatem naturæ inter Patrem & Filium, hinc qui credit, credit in Patrem, credit & in Filium. Quando autem Petrus dicitur immediate motus, ad credendum Divina Auctoritate, poterit adhuc movere Auctoritas Ecclesiæ: quia & hæc adhuc non est revelatio carnis & sanguinis, sed aliquid Divinum. Cæterum hæ rationes possunt ex allatis supra restaurari.

DICES Primo in oppositum esse Auctoritates.

PRIMA AUCTORITAS Sanctæ Scripturæ. Actorum 16. dicitur, quod Deus aperuerit cor Lydiæ, ut intenderet illis, quæ a S. Paulo dicebantur & i. Joan. 2. qui novit inquit Deum, audit nos, qui non est ex Deo, non audit nos.

RESPONDETUR. Primum locum non plus probare, quæm quod gratia Dei prævenerit Lydiam ad intelligendā & capienda mysteria fidei. Secundus locus non convincit: quia non dicitur cum qui est ex Deo, audire illos & propter illos dicentes assentiri; quod tamen probari debuerat: sed Apost. tantum dicit, eos qui DEUM norunt, recipere doctrinam Apostolicam.

SECUNDA AUCTORITAS est S. Augustini, contra epist. Fundamenti. cap. 5. *Evangelio non credere, nisi me Ecclesiæ commoveret Auctoritas.*

RESPONDETUR. In illo commovere, involvi non rationem causæ formalis, sed rationem applicativi, & sicut motu cietur calor, nec tamen motus, est ratio formalis calefaciendi, sed conditio & applicativum; ita & in præsenti.

TERTIA AUCTORITAS est S. Thom. hic q. 5. à 3. ubi, & aliás, docet fidei formale esse veritatem primam, secundum quod in Scriptura S. & doctrina Ecclesiæ manifestatur.

RESPONDETUR. Ly secundum, non reduplica motivum: quia illud jam dixerat in ante, esse veritatem primam sine ullo addito: Ly ergo illud secundum, innuit, ubinam continetur Doctrina fidei, nempe in Scriptura & Propositione Ecclesiæ.

DICES Secundò. Si petatur à fideli cur credere Christum esse Deum? responderet quia hoc Deus revelavit. Si queratur unde conseruatur id Deus revelabit? respondebit, quia Ecclesia Spiritu Sancto directa, hoc me docet: ita autem responderi debere probatur: quia unaque res debet in illa principia resolvi, ex quibus nascitur; fides autem nostra nata est ex doctrina Ecclesiæ, Apostolorum autem fides, nata est ex immediata revelatione. Ergo fides nostra, in Auctoritatem Ecclesiæ, Apostolorum, in immediatam revelationem, resolvenda.

RESPONDETUR. Quando pro ratione credendi adfertur Auctoritas Ecclesiæ, non adfertur ratio formalis motiva, sed applicativa: ad eum modum, quo pro ratione uestitionis redditus applicatio ignis. Ratio allata multum probat, nempe quod ars Syllogisandi, inventa ab Aristotele, in eodem Aristotele resoluta fuerit in principia lumine naturæ nota; nostra autem Syllogisatio, in Magistris, qui nos illam docerunt. Porrò res in eadem principia relobitur ex quibus nascitur, non tanquam applicatis sed tanquam constitutivis.

DICES Tertiò. Hæreticiideo sunt Hæretici, quia fidem suam non resolvunt in Auctoritatem Ecclesiæ.

RESPONDETUR. Ideo sunt Hæretici, quia negant regulam in proponendo res fidei infallibilem esse Ecclesiam, quod tamen est revelatum.

DICES Quartò. Auctoritas Ecclesiæ habet per modum organi & instrumenti Divini, & habet se sicut Moyses & Prophetæ, qui fuerint instrumenta revelationum Divinarum. In humanis autem testimonium Nuntii seu Legatis intrat partialiter assensum fidei humanae.

RESPONDETUR. Organum & instrumentum non se habet per modum motivi, sed explicativi, propter quid credi debeat. Negatur item in Moyse resolutam fuisse fidem. Instaurata de Nuntio pro nobis est; quia ille non moveret nisi Auctoritate, sed solus Princeps, cuius est Legatus. Quæmvis autem nuntius in humanis partialiter ingredieretur fidem humana, non fore absurdum; fore autem absurdum, si ingredieretur fidem Divinam Auctoritas Ecclesiæ: quia fides humana non est summè infallibilis, secum Divina. Si summè infallibilis, debet habere motivum summè infallibile, quod non est, nill Deus.

DICES Quintò. Ex hoc ipso quod aliquid ab Ecclesia proponatur credendum, rectè inferitur, id esse de Fide.

RESPON-

R. P.
THEODO
zianowsk
Tom. I. et II
D. VI

RESPONDETUR. Inferti id rectè esse de fide, ex eo quòd Ecclesia sit regula certò & infallibiliter proponens, tanquam quid revelatum, quod est reverā revelatum. Sed non rectè infertur esse de fide; quasi ipsa, sit ratio formalis credendi; assentijq; Spiritus S. non est in ordine ad comprehendendam Ecclesiam in ratione motivi formalis fidei; sed in ordine ad comprehendendum, ut habeat rationem infallibiliter proponentis.

Punctum Difficultatis 2.

In quid alii resolvant hoc principium: Quod

Deus dicit verum est?

Lugo disp. i. sect. 6. & 7. proponit modum quandam solvendæ præsentis difficultatis, quem est necesse hinc examinare.

DOCET Primi. Quod assensus fidei fiat saltem per discursum virtualem v. g. revelatio Divina fallere non potest. DEUS autem revelavit verbum esse hominem. Ergo verbum est homo; quæ omnia cum possint uno actu attinigi, conficent discursum nonnisi virtualem.

DOCET Secundi. Prædictam propositionem revelatio Divina fallere non potest, æquivalere huic: Deus est summè verax; additque veritatem quæ concurrit ad actum fidei, esse tam veritatem in dicendo, quam cognoscendo.

DOCET Tertiò. Assensum de summa DEI Autoritate, qui ad credenda revelata mysteria dicit, debere quidem esse supernaturalem & elictum à fide, non tamen fieri propter revelationem talis objecti. Sed hæc Suprema DEI Autoritas abunde agnoscitur, ut possit movere ad credenda aliæ, propter revelationem. Rationes hujus dogmatiinfra attingentur.

DOCET Quartò. Non multum, referre: An assensus fidei de Veracitate Divina, ultimò resolvatur in Deitatem ut voluit Aureolus; rationem reddit: qui adhuc assensus ille non minus est Theologicus: haberet enim pro objecto formalí ultimo naturam Divinam.

DOCET Quintò. Posse etiam defendi, quod ipsa veracitas DEI sit ultimum motivum, in quod resolvitur assensus fidei, dicitque duplicter posse affirmari eam perfectionem de DEO. Primi absolute dicendo DEUS est summè verax; & tunc debet id colligi, ex alio medio; idque idèo: quia sicut existentiam Dei non possumus in hac vita cognoscere, nisi ex revelatione vel ex Creaturis; sic & perfectiones Dei, non possumus affirmare absolute, nisi per aliquod medium vel revelationis, vel alterius argumenti. Secundo possumus veritatem Dei affirmare non absolute, sed sub conditione, hoc est, si Deus loquitur, loquitur verè; & hic assensus, non videtur indigere alio medio, sed posse ex apprehensione terminorum fieri: si enim penetrerentur termini, quod scilicet

cet DEUS in suo conceptu sit Ens primum, summè perfectum, & simul si apprehendatur, quod veracitas summa sit maxima perfectio naturæ intellectualis, statim ex terminis constabit, si sit DEUS, debere esse summè veracem. *Hec doctrina*

NON SATISFACIT PRIMO. Quia attendendo ad dogma quintum. Quæro, an conditionata illi: si Deus est, verax est, assentiamur immediate, vel non. Si non assentiamur immediate. Ergo non respondet ad punctum: assignare enim debebat ultimum resolutiorum, atque adeò, cui immediate assentiamur. Quodsi immediate assentiamur illi propositioni. Quæro, an assentiamur illi, propter evidentiam illius vel propter aliud. Si propter aliud. Ergo non sit assensus immediatus. Sinon propter aliud contra erit.

Tum quia illi propositioni, Deus est verax, ab solutè spectata, non assentimur immediate propter illam ipsam, eò quod DEI veracitas absoluta, sicut & existentia, per Lugo, præter revelationem, nonnisi ex Creaturis, colligi possit. Ergo & illa conditionata: Si sit Deus, verax est, non habebit assensum immediatum, sed ejus veracitas nonnisi ex Creaturis colligetur: non enim appetet major ratio de una, quam de alia. Et sicut quod alicius rei est causa quodad esse in statu absoluto, est etiam ejus causa conditionata, quodad esse conditionatum, ita quod est nonnisi unica ratio motiva alicius pro statu absoluto, erit etiam ratio motiva pro statu conditionato, imò hoc ipsum præstit Lugo: nam illam etiam Conditionatam veritatem, tanquam ex ratione colligit, quod scilicet naturæ rationalis proprietas sit, veracitas. Tum quia ex vi hujus doctrinæ sequitur resolvi fidem in aliquid evidens naturaliter, adeoque in lumen naturæ, subiectu turque Formalitas: Quæ Theologica fidei, quæ debet defendi. Quod autem ille assensus pendeat à principio supernaturali effectivo, impertinens est ad prætentem materiam, quia hic quæritur de Formalitate Theologica fidei, ex parte motivi. Tum quia etiam in hac materia potest similis circulus vitiosus ostendit, qualem opponit alius de Lugo. Sit verbi gratiâ articulus: Credo DEUM esse; quæro, cur est credendum DEUM esse? respondes: quia Deus dixit, & verax est; quero quare est verax? respondes: quia si si DEUS, necessariò est verax. Et quia conditionata trahit semper secum, & supponit sequestrum status absoluti, etiam tunc supponetur esse DEUM veracem; de quo ipso esse, primò querrebatur. Ipse Lugo num. iii. docet: quod ad dilectionem DEI absolutam non sufficiat assensus & cognitio solum conditionata; quomodo ergo sufficiet ad assensum absolutum fidei quod

(d)

Deus

DEUS sit, conditionata illa, si DEUS est, verax est.

NON SATISFACIT Secundò. Quia non potest admittere ultimum resolutorium esse Deitatem. Tum quia argumentum reddit factum supera; quia similis circulus virtiosus daretur, qualem alius objicit Lugo: Nam credis quod Deus sit, quia DEUS est verax, & se esse dixit? quæram quare est verax? respondebo quia est Deus, en circulum. Tum quia ista resolutio veracitatis in Deitatem, confundit resolutorium in ratione Entis, cum resolutorio in ratione Veri, quæ duo sunt distincta. Certè enim veracitas Petri in ratione Entis resolvitur in esse Petri; neque tamen quisquam dixerit, quod fides humana resolvatur ultimò, in esse hominis.

Tum quia ultimum hoc, quod ille dicit resolutorium, ille metipse resolvit in aliud: dicit enim quod DEUS sit, hoc non innote scere propter se, sed non nisi ex revelatione vel ex Creaturis. Quomodo ergo ly Deus est, erit ultimum resolutorium.

NON SATISFACIT Tertiò. Qui restaurari possunt argumenta, quæ sibi objicit Lugo, præoccuparique eius responsiones.

Formatur ergo Ratio. Tum quia multi rudes credunt, quos certum est non formare cognitionem illam conditionatam, de Dei veritate & existentia. Status etiam conditionatus non facilitat cognitionem, & tam difficulter definitur: hoc in specie granum absolute sumptum, quam conditionate: cum statu excepto, nihil minus sit in illa conditionata, quam in absoluta propositione, quomodo ergo resolvetur fides rudium, in evidentiā dictæ conditionata. Quod autem dicit Lugo: Rudes cum majori firmitate assentiri, quia non vident rationes in oppositum, id non convincit: quia prius ostendi debuisset, quod rudes illam conditionatam, idque tanquam evidenter propter se, forment. Deinde ostendit Lugo in rudibus, quæ sit evidētia ex parte subjecti & firmitas, de qua hīc non quæritur. Certum autem est, cum, qui parū novit, & tamen in oppositum non timet argumenta, non habere hoc ipso ex parte objeci cognitionem evidenter, sed obstinationem quandam in sentiendo, quæ certè non est evidētia, adeoque si hæc solum sit in rusticis, non resolvetur fides illorum in evidētiam dicti principii, propter se, scilicet immediatè assentiendo, quod Deus sit verax.

Tum quia Quarto: An assensus illius primi principii, sit certior assensu Incarnationis, aut æquè certus, an non? Si æquè certus vel certior, unde hæc illi certitudo? præcipue cum sit illi communis, cum alius notitiis scientificis, attingentibus illam veritatem: Si DEUS est, verax est; & tamen certitudo scientifica non est summa ut fidei, neque ita certa, ac dum assentior: Quia DEUS dixit. Si autem non est certior,

nec æquè certus assensus illius principii, ac assensus de Incarnatione, quomodo salvabitur illud axioma, benè procedens de rationibus formalibus: Propter quod unum quodque tale & ipsum magis. Recurrere autem ad certitudinem, ex ipso habitu fidei oriundam, non tenet: quia hic queritur de certitudine moriva, non de certitudine oriunda, à principio effettivo.

Tum quia concedimus quidem habitum fidei, posse se extendere ad duplē illum assensum, hoc est veracitatis Divinæ & mysterio, sed non probat Lugo, quod & quomodo extendat, se ad assensum dicti principii, cum formalitate summæ certitudinis, & salvando formalitatem fidei, quæ videret semper formalisari, non nisi per Ly quia dicitur.

Deinde non minùs est opposita incertitudo certitudini quam in evidentia evidētia; hinc si non potest fides esse principium incerti assensus, quomodo poterit esse principium evidētia assensus, qualem ille ponit, circa illam propositionem: DEUS est verax. Imò hoc ipso sequeretur, quod etiam assensus fidei circa Incarnationem deberet esse evidētia, quantumvis minus assensu principii: si enim certitudo motivi communicat suam certitudinem objecto. Ergo & evidentia principii, communicabit evidentiam objecto, seu mysterio; & sicut evidentia principii naturalis communicat suam evidentiam assensui & objecto, ita & evidentia principii fidei, communicabit evidentiam mysterio. Quod ipsum in hoc resolvitur; sicut principium se communicat in motivum objecto, ita necesse est, ut communicet quidquid illi identificatum est realiter. Cum ergo evidentia sit identificata illi, etiam evidentiam communicabit. Neque dicas, quod de ratione actus fidei, sit, non esse evidentem, consequenter non potest illi communicari, tanquam subiecto incapaci evidentia. Non inquam id dicas: Inferam enim, & posse esse actum fidei evidentem, & non posse non posse quidem ut tu dicis, posse autem: quia potest elici propter motivum evidētia. Necvidetur quomodo actus, qui potest elici propter motivum evidētia, non posse esse evidētia. Cum illius evidentia, sit evidentia principii; & si capax est hujus motivi, capax etiam erit communicandorum sibi prædicatorum motivi, quæ motivum est, inter quæ, est evidentia.

Neque valet ulterius si dicas. Sicut non communicatur à principio ratio principii ipsi objecto ad quod movet, ita nec communicandam evidentiam: non inquam valet: hoc enim, quod est non communicari rationem principii, non aliud est, quam quod motivum, ad assensum illius objecti, sit hoc principium, non è con-

verso.

R. P.
THEODO
zianowsk
Tome I
D. VI

verso. Et si communicaretur illi ratio principii, hoc ipso non esset iam objectum, cui propter principium, fieret assensus. Jam autem per omnes, communicatur evidentia objecto, per ipsummet principium. Hinc si à principio, communicaretur ipsi objecto, ratio principii, destruereatur ratio distinctionis inter illa, quæ non destruitur ex communicatione evidentiæ, immò si principium communicaret suam certitudinem objecto, non communicando identificatam realiter evidentiæ, daretur in principio aliquid impossibile, nempe distinctio virtualis in ordine ad prædicata physica, qualia sunt communicare certitudinem, non communicare evidentiæ, quæ cum illa est idem realiter: supponitur enim evidentiæ, non esse meram denominationem secundò intentionalem.

Punctum Difficultatis 3.

In quid per Alios resolvatur hoc principium: Sed id Deus dixit?

Examinanda est iteratò hic mens Lugonis, qui ad hoc explicandum.

DOCET Primi. Quòd revelatio non sit tantum conditio sine qua fidei, sed aliquo modo ratio formalis, sive proxima sive ultima.

DOCET Secundi. Assensum hujus propositionis: Id Deus dixit, esse immediatum, & ex apprehensione terminorum; non esse tamen evidentem, sed obscurum, licet sit certus.

DOCET Tertiò. Eum assensum eliciat habiti fidei: quia licet in naturalibus aliis sit assensus principiorum, & aliis Conclusionis, id tamen non procedit de habitu fidei; quia hic cùm sit per modum potentiarum, idemmet, extenditur ad assensum principii, & Conclusionis.

DOCET Quartò. Licet non sit necesse ad fidem, ut nobis objectum illius immediate reveletur, necesse tamen esse, ut proponatur tantaquam alicui immediate revelatum; loquente tunc nobis Deo per os illorum, qui mysteria revelata proponunt, & appellari percut locutio Dei, hæc illorum propositionis: estenim quasi locutio mediata Dei. Unde Psal. 40. dicit David: *Lingua mea calamus scriba. Actor. i. sicut predixit Spiritus Sanctus per os David.* Augustinus epistola 79. q. 6. Miracula loquela DEI appellat.

DOCET Quintò. Assensum qui fit mediata revelationi, hoc est propositioni Parochi, esse immediatum, quamvis obscurum, dicitque eo cauſa, non fieri talem discursum: Omnis testificatio taliter facta est locutio Dei; hæc testificatio est talis. Ergo est locutio DEI. Sicut enim quando audio Petrum non discurro, omnis vox talis est vox Petri, sed comparo immediatè vocem quam audio, cum idea vocis Petri; ita comparo immediatè locutionem Parochi, cum

idea quam habeo de locutione mediata DEI. Concluditque nos quidem omnes, non credere propter immediate nobis factam revelationem; possumus tamen credere propter revelationem mediata: quia nobis hæc doctrina ex parte DEI proponitur, & quidem cum tanta evidencia, quam depositit DEI locutio. *Hec explicatio*

NON SATIS FACIT Primi. Quia hanc propositionem: Id DEUS dixit, & ponit esse ultimum resolutiorum fidei, dicit enim illum assensum esse immediatum, & non ponit: quia resolvit hoc ulterius in propositionem Parochi, cum tanta evidencia propositionis, quæ non potest haberi nisi pro eo, quod hoc DEUS dixit. Jam autem nec ipsa propositione Parochi est ultimum resolutiorum: quia quæram, cur credis Incarnationem? quia DEUS dixit. Cur eredis DEUM dixisse? quia Parochus proponit cum tali evidencia motivorum, quæ non potest haberi, nisi pro DEI locutione. **Q**uæro ulterius: Unde id habetas, quod judices ita proponere Parochum sicut oportet ad propositionem locutionis Divinæ: ultimò id resolves in ideam quam habes de propositione debita locutionis Divinæ: en locutionem Parochi resolves in ideam: de qua ipsa idea quæro. An assensus illi propositioni, secundum quam judicas, illam ideam esse ideam propositionis debitæ Verbo DEI, an inquam assensus illi, fiat per fidem, an per lumen naturale; si fit assensus, vi luminis Naturalis. Ergo fidem non resolvis in aliquid Divinum & summè infallibile; si per fidem. Ubi obsecrò est revelatio seu dictio DEI, de ista idea, viderisque relabi in circulum, quia DEI dictiōnem per ideam, ideam per DEI dictiōnem explicas. Tum quia de utroque illo, scilicet de idea & propositione Parochi quæro: An ille assensus sit evidens an invidens? Si est evidens, cur obruduntur illi termini, quod scilicet proponatur mysterium cum tanta evidencia miraculorum, martyriorum &c. Neque valet si dicas, quod illa evidencia se habeat non nisi per modum conditionis, sine qua non; dicam enim etiam illam propositionem Parochi, habere se non nisi per modum conditionis. Si autem illa propositione erit evidens. Ergo & assensus erit evidens: nam utrumque motivum & quod DEUS sit verax, & quod DEUS dixerit, secundum resolutiorum suum ultimum, habent evidentiæ. Rursum si ille assensus est evidens, resolves fidem in aliquid naturale. Imò resolves etiam in perceptiōnē sensibilem, & auditionem verborum Parochi, tibi propositorum.

Tum quia cùm assensus illi propositioni: hæc est vera idea modi proponendi, qui debitus est propositioni Verbi DEI; ostende mihi unde illa propositione habet infallibilitatem, & meretur assensum infallibilem? Si ex tuo ju-

(d) 2 dicio

dicio. Ergò resolvit fidem in aliquid naturale. Si ex Dei revelatione. Ergò das processum in infinitum. Nam de illa alia revelatione, que revelabat illam ideam redibit quæstio. Tum quia hic queritur resolutorium univercale, quod non est illa propositio Parochi cum tali evidētia. Nam est tanta excellentia Divinæ Majestatis, ut ei etiam non adserenti miracula credi deberet, modò aliunde prudenter judicetur dixisse, laudabilisque actus est: Paratus sum credere istis omnibus, modò mihi aliò medio constet Deum loqui, quem actum videtur elicuisse. S. P. IGNATIUS, dum dicebat etiam si Scriptura periret, se crediturum ex iis, quæ sibi Manresæ patficerat Dominus. Tum quia quæ assumit Lugo dogmate quinto, non convincunt; nam quod non discurrat audiens vocem Petri, an si vox Petri, id referri debet in evidentiam sensuum, qualem evidentiam non habeo in illa propositione Parochi, nisi velim reolvere fidem in experientiam sensuum: idemque dicendum est, cur non discurrat de albedine, quando video albedinem.

ADDO: Casu, quo aliquis nunquam vidisset albedinem, vel nunquam audisset vocem Petri, posset uterque discurrere, ut si illi dicatur qui nunquam vidi albedinem, quod sit disaggregativa visus, describaturque qualitas vocis. Sicut ergò in illis, negotio experientiæ de albedine, & voce Petri, fundat discursum; sic & negotio evidentiæ, tam sensuum quam principiis ex terminis noti, fundare potest in fidelis, discursum: An talis beatæ esse propositio, nomine DEI.

NON SATISFACIT SECUNDÒ. Tum quia sicut non sunt multiplicanda Entia sine necessitate, ita nec rationes formales, & quod potest esse conditio, vel applicativum, debet esse, ea serie contentum. Sufficit autem ut propositio Parochi, sit per modum applicativi, præcipue cùm etiam judicium antecedens de motivis creditibilitatis, reolvatur in illam evidentiam, quod est distinctum à fide. Cur ergò idem resolutorium utriusque erit? cùm ipsa resoluta, quâ talia, sint distinctissima. Tum quia si quæram, cur credas Deum esse Trinum? respondebis: quia Deus dixit; unde constat quod dixerit? respondebis: quia Parochus dixit cum evidētia debitaverbo Dei; quero cùm Parochus interdum proponere possit, eadem allegando pro falso persuadendo, quæ allegavit pro verbo DEI, unde sciam, quod id sit verum vel falso? recures ad revelationem. Ergò illa potius erit resolutivum, vel de illa ipsa quæram, unde constet quod hoc Deus dixerit?

Tum quia hunc eundem medium terminum, urgendo, dici potest. Illa propositio cum tantæ evidētia motivorum potest fundare articulum fidei, casu, quo res sit revelata, & convincatur audiens; interdum non potest fundare. Ergò hoc, quod est propositionem illam esse ta-

lem, præter illam talem, aliquid plus requiritur, & hoc potius erit resolutorium fidei. *Neppe valet sedicas.* Interdum etiam principiis Lumen naturæ notis, non præbetur assensus, tamen principia; ita & illa propositio, erit ultimum resolutorium, quamvis illi interdum non præbatur assensus. Non inquam valet: quia negatio assensus, oriretur ex debilitate ingenii & ad illud probandum, non assumetur quidquam, nisi sola induc̄tio. Jam autem etiam prudentes, possunt negare propositionem Parochi, esse sufficientem & ad sufficientiam probandam non assumetur Inductio, sed aliquid aliud: quod à posteriori monstrat, non esse illud ultimum resolutorium: nam ultimum resolutorium quâ tale, in illo genere, nec à priori, nec à posteriori probari debet, sed esse ex terminis in illo genere notum.

NON SATISFACIT TERTIÒ. Quia argumenta quæ sibi opposuit Lugo urgeri possunt. **PARUM ARGUMENTUM EST:** quia si DEUS loquitur nobis mediante Parochio, deberemus illud eredere sicut Prophetis, sequereturque Parochum habere infallibilem Auctoritatem inponendo.

RESPONDET LUGO. Non habere Auctoritatem permanentem, habere tamen actualē, tunc, cùm proponit cum sufficientibus motis creditibilitatis: ad Dei enim providentiam spectat, ne in illis quæ talimodò proponit, decipiat Auditores.

CONTRA EST. Tum quia non raro Parochus proponit tanquam articulum fidei etiam ea, quæ errores sunt, ut indubie contingebat, quando primum suadebatur V. G. Lutheranismus: ipse est item proponere tanquam articulum fidei, quod nondum definitivus Ecclesia tanquam articulum fidei. Ergò appetat non habere illorū actualē assistentiam infallibilem.

Tum quia quamvis immediæ non possit miraculum verum fieri in comprobationem erroris, potest tamen adduci in confirmationem doctrinæ falsæ, quod tamen alià servit, ad propoundendum articulum verum.

Tum quia spectat quidem ad Divinam providentiam eamque obligatam, ne omnes Magistri errant in proponenda doctrina fidei, erraret enim Ecclesia universa, nisi ad miracula recurratur. Sed non est obligata providentia DEI, ne hic Parochus erraret, quomodo ergò inferri poterit, habere illum infallibilem Auctoritatem actualē. Deinde haec doctrina videtur supponere, quod in Prophetis fuerit aliqua Auctoritas permanens, & tamen nullum est fundamentum id afferendi.

SECUNDUM ARGUMENTUM EST, quod sic proponi potest: Accipiamus testimonium Parochi, prout condistinctum ab immediata revelatione Dei, illud testimonium non est testimonium & dictio Dei, sed verè testimonium hominis. Ergo

R. P.
THEODO
zianowsk
Tom. I. Et. E
D. VI

vel resolvitur fides in aliquid humanum, vel propositio illa Parochi, non est ultimum resolutoriū.

RESPONDET Lugo. Quod propositio Parochi, licet non denominetur à seipso sola, testificatio Dei, ipsa tamen etiam prout condistincta à revelatione præterita Dei, est, denominaturque testificatio mediata DEI, hocque illustrat instantis.

CONTRA est. Tum quia Nego illam propositionem Parochi, prout condistinctam à revelatione præterita, esse quæ denominetur testificatio mediata DEI. Nec id probat de Lugo. Sed dico esse testificationem merè humanam de objecto Divino, sicut testimonium testis, sequitur conditionem ipsius, & non conditionem ejus quod testatur. Tum quia Instantia quam adfert de veritate propositionis non convincit. Nam quod propositio vera, quæ independenter ab objecto non habet veritatem, & tamen est vera, ipsa sola prout condistincta ab objecto, in id reici debet; quia sola prout condistincta ab objecto, est conformis objecto: non enim objectum est conforme sibi ipso; & tamen veritas in illa conformitate consistit: Jam autem nullum est tale fundamentum, ratione cuius, testimonium Parochi, præcivum à revelatione immediata, habeat prædicatum sui constitutum, in ratione testimoniū DEI mediati.

Tum quia Instantia adducta de characteribus non convincit. Nam quando resolvitur fides humana in characteres, non resolvitur unquam tanquam in motivum formale, sed tanquam in effectum, & applicativum veritatis. Hinc si tener paritas, etiam testificatio Parochi, deberet esse effectus & applicativum motivi formalis, non autem motivum formale. Rursum quatinus characteres forent ultimum resolutoriū fidei humanae, non dejiceretur adhuc fides humana, à gradu fidei humanae, cùm tam character, quam immediata testificatio, intra gradum humani consistat: cùm autem testificatio Parochi, prout condistincta à testimonio Divino immediato, non habeat gradum Divini, sit ut si fides illi inniteretur, dejiceretur à gradu fidei Theologæ.

TERTIUM ARGUMENTUM est. Ille qui negat Parochum sufficienter sibi proposuisse mysterium fidei. Vel potest adhuc aliunde credere mysterium, verbi gratiā ex propositione quam sibi facit, vel non potest: Si potest. Ergo apparet ut in ante urgebatur, non esse hoc ultimum resolutoriū, & universale; vel habebitur fides innitens principio, quia DEUS dixit, non resolvendo illam in id, in quod deberet resolvi per Lugonem, nempe in propositionem fidei. Si autem non potest. Cur non?

RESPONDET Lugo. Verum quidem esse, quod non obligetur ad credendum aliquis, si

sibi sufficienter non proponatur, obligatur tamen ad credendum, si sibi sufficienter proponatur.

CONTRA est. Quia nihil appetet malitia & aliquis dicat, tu quidem sufficienter proponis. Sed ego propter tuam propositionem nolo credere, sed nonnisi propter meam; est quidem malum si sibi sufficienter proponatur, nolle tamen credere: quia est simpliciter, nolle se subdere Deo attestanti; quæ subditio tota manet, si aliunde, & non ex propositione Parochi, movear ad assentum.

Punctum Difficultatis 4.

Fundamentum in Oppositorum & variae Responses.

Fundamentum hoc pro sé assumit Lugo, nempe quod de Fide Divina, ita debeamus discurrere, sicut de fide humana; quod aliquot mediis probat. Fides autem humana interdum est assensus immediatus, & sápè evidens, interdum obscurus & inevidens. Quando enim clare audio vocem attestantis, quam aliunde optimè cognosco, videtur esse assensus evidens, quo judico Petrum verbi gratiā loqui, aliquando verò est minus clarus, ut si audiam vocem Petri distantis, vel videam Scripturam. Similiter ergo vox Dei loquentis, posset aliquando clare & evidenter audiri, & tunc assensus ille esset immediatus & evidens de locutione Dei; plerumque tamen non ita clare auditur, ut cùm loquitur per Nuntios, & tunc quidem, licet obscurè & inevidenter possimus tamen immediatè credere, illam esse vocem seu nuntium aut Scripturam Dei. Addit, quod sicut quando loquitur Deus, vel revelat immediatè alicui, aliquod objectum potest id facere per revelationem inevidenter cognitam, ita ut possit dubitari, an non sit illusio? Sic potest id contingere in revelatione mediata, potest enim homo formidare, an hic sit nuntius Dei; nihilominus hoc non obserit, quo minus inevidenter judicet homo, hanc esse vocem Dei loquentis, per illum nuntium. Sicut potest assentiri id Deum dicere, quod pavavit esse illusionem.

Sed Concesso fidem Divinam & humanam proportionari, inde non sequitur, quod propositio Parochi, sit ultimum resolutoriū, de quo queretur. Deinde immēritò supponit fidem humanam resolvi in auditionem vocis: verò enim non credit loqui Petrum, quem audit aliquis. Sed certò physicè novit, habens notitiam intuitivam: nam ea quæ sensu percipiuntur, intuitivè noscit Anima. Immēritò iten supponit fidem humanam resolvi in vocem vel characteres cognitos. Additum illud non convincit, nam quando dubito de immediata

(d) 3 reve-

revelatione, casu quo illi postea assentiar, non accipio aliud pro motivo, nisi illammet ipsam, quamvis assensum illi exemplò non exhibetur.

Econtra autem si dubitem de propositione Parochi, an sit nuntius Dei? an vera proponat? non resolvō id in ipsum Parochum, sed in veritatem transactam revelationis, seu quia proponit id Parochus, quod Deus dixit. Cū ergo in isto assensu, non redcam iteratō ad propositionem Parochi, sed ad Deum dicentem, in quo ultimo conquisco, sit ut illa potius dictio DEI sit ultimum resolutorium, & non propositione Parochi.

R E S P O N D E B I S Primò. Etiam quod id DEUS dixerit, potest applicari falsis, & tamen DEUM dixisse, etiam per nos, est ultimum resolutoriū.

C O N T R A. Negatur ex parte Dei, posse distinctionem DEI applicari iis, quae sunt falsa, nos autem distinctionem Dei, nonnisi à parte Dei se tenentem, ponimus pro formalī. Propositione certè distinctionis DEI, potest esse etiam pro iis quae non dixit Deus, si non fiat ab Ecclesia sed à privato. Nos autem in talem propositionem, non refolvimus fidem, ut resolvitur Lugo.

R E S P O N D E B I S Secundò ex Lugone. Quod motivum illud, compleatur etiam ex revelatione præterita immediata, ita ut sit unum complexum, ex præsenti propositione, & ex revelatione immediata; non tamen ita, ut singulæ partes illius complexi credantur immediate, sed una propter aliam, scilicet revelatio præterita, propter propositionem præsentem, quae cum talibus circumstantiis facta, probat, quod procedat à revelatione DEI facta: idque explicat exemplo literarum. Si enim accipias epistolam Patris, quae refert Petrum obiisse, creditis propter Auctoritatem & testimonium Patris. Ubi motivum formale præter Patris veracitatem, est testificatio Patris, cuius Scripturam & characteres agnoscis, quae quidem testificatio, non continet solum characteres secundum se, sed etiam actionem præteritam, quæ Pater illos formavit. Sine qua actione præterita, characteres secundum se, non sunt testificatio Patris.

C O N T R A est. Tum quia etiam concessio illo complexo, querere restat quomodo illud sit ultimum resolutorium, cùm necdum ex terminis constet? Tum quia quamvis in aliqua formalitate & consideratione, cur credatur revelatio Dei immediata, responderi possit per propositionem objecti. Nego tamen responderi per illam, tanquam per rationem formalem assentiendi, propter dicta supra.

Tum quia instantia illa de literis allata non convincit: Nam etiam actio præterita quæ talis, formativa characterum, non potest esse motivum formale & ultimum resolutorium, in ra-

tione fidei humanæ, quæ fides est. Sed nonnulli principium effectivum, ut quo, testimonii Patris, cui credo. Certè enim illa actio, non est testimonium, quod tamen respicit fides. Ergo si revelatio illa immediata habet se sicut actus, nullo modo movebit fidem.

R E S P O N D E R I posset tertio ex eodem. Propositionem factam à Parocco, dicere se ipsam in recto, & in obliquo dicere immediatam Declarationem, esse tamen rationem assentiendi, non nisi ratione ejus, quod dicit in Recto vel loquitur num. 154. Sicut dicimus intellectum nostrum appetitu innato tendere ad cognitionem veram, per quam perficitur, & tamen non perficitur intellectus, per totum id, quod cognitione vera involvit in obliquo: non perficitur enim objecto.

C O N T R A est. Tum quia non est in hoc difficultas, quid dicat in Recto illa propositione, sed quomodo illa possit esse ultimum resolutorium. Tum quia sensus fidelium communis rebot potius fidem in illud obliquum: credunt enim fideles Trinitatem: quia id revelavit DEUS,

Tum quia instantia allata non convincit. Nam objectum, quæ tale, non est ratio perficiendi intellectum; consequenter nec nec intellectus resolvetur in illud; quamvis perficiatio intellectus possit connotare objectum. Jam autem Dei dictio, secundum se, fundatum est in obliquo, non sequetur exinde, quod illa non sit resolutorium fidei, & quidem sola & unica, ut quid ergo recurrat ad propositionem Patrochi tanquam ad motivum partiale?

Punctum Difficultatis

De Locutione mediata Dei,

Post Lugonem censet Haunoldus, quid motiva credibilitatis, propositione Patrochi sint testificatio & locutio Divina mediata: ut jam alii loquuntur, complementum locutionis Divinæ præteritæ, prout ad nos, & ad singulos in particulari, directa & derivata. In qua difficultate, videtur agitari quæstio de locutione exinde, quid sit mediata locutio? Si enim nomine mediata locutionis intelligatur, ipsa locutio Patrochi, quæ explicat, quid Deus aliquando immediatè locutus fuerit, hoc sensu propositione Patrochi, erit mediata locutio: vere enim explicat, quid fuerit Deus locutus, si proponit mysterium revelatum, sed videtur, hoc non metiri, titulum mediata locutionis Divinæ. Tum quia alius debet esse conceptus nuntiantis, quod hoc aliquis dixerit, & alius conceptus ejus, quod est loqui per aliquem. Hinc aliud est locutio mediata Regem per suum Cancellarium, & aliud est referre & docere aliquem, quod hoc Regi tibi dicat. Unde etiam in moralibus, aliud est docere mediata per aliquem, & aliud exponere aliquem vel dictare, quod hoc doceat Magister. Quia

R. P.
THEODO
zianowsk
Tbit. Act. 2
D. VI

Qua inductione ostenditur distinguenda hæc esse duo. Et hoc supposito, inferri poterit, quod Parochi propositio, non habeat rationem mediæ locutionis Divinæ, sed non nisi proponentis id, quod dixit Deus.

Tum quia longè aliis sunt Auctoritatis Prophetæ & Apostoli, per quos locutus est nobis Deus, post factam immediatè illis revelationem, quam sit Auctoritas Parochi proponens mysterium. Ergò si Prophetis & Apostolis tribuitur ratio mediæ locutionis, Parochi tribuenda erit, sola propositio objecti à DEO revelati. Tum quia sicut non sunt multiplicanda Entia sine necessitate, ita nec dignifica da. Ergò si sufficit propositionem Parochi, & motiva credibilitatis, habere rationem applicantium, quod hoc Deus dixerit, non erit necesse tribuere illis rationem mediæ locutionis, quæ est quid dignius.

DICENS Primò cum Haunoldo lib. 3. num. 115. De facto fideles omnes dicuntur audire vocem Dei & doceri à Deo ut habetur Joan. 6. & 10. Item DEUS dicitur per miracula testimonium dare doctrinae Evangelii. Ergò illic intervenit Dei locutio sed non immediata. Ergo media.

RESPONDETUR. Hoc sensu omnes fideles dicuntur audire verbum Dei, quia assentuntur ipsi *Ly Deus dixit*. Perceptio illa dictio, auditio est, sed non audiunt vocem Dei, quasi mediata sit illa Dei locutio, hoc enim probandum esset. Et certè si quis nollet assentiri Auctoritati Prophetæ, quem pro tali agnoscit, quantumvis crederet ei, quod ille dicit, revera sece opponeat revelationi Divinæ, quæ simul revelat, illum esse deputatum, ut hoc nomine Dei dicat. Et tamen si quis crederet ea quæ Parochus proponit, non assentietur tamen Auctoritati Parochi, non opponeret se revelationi. Quod etiam ostendit, Parochio non competere titulum locutionis Divinæ mediata.

DICENS Secundò cum eodem. Ad locutionem Dei mediata plus non requiritur, quan ut signa credibilitatis appareant à Deo proficiunt, ut per ea homines veniant in cognitionem mysterii revelati. Sed sicut talia. Ergo sunt locutio Dei mediata.

RESPONDETUR. Negando Majorem, quia non continet tamē descriptionem locutionis mediata, quæ ostendat motiva credibilitatis non habere rationem tantum declarantis, quod hoc Deus dixerit.

DICENS Tertiò. In Oppositum esse Auctoritates.

RESPONDETUR. Theodoretum citatum solum ostendere, quod hæc propositio: *DEUS dixit*, confirmetur miraculis. Augustini locutio epist. 49. quæst. 6. Videtur esse figurata, eo enim modo Deus mirabilibus operibus suis loquitur, quo modo dicuntur cœli, enarrare glo-

riam Dei. S. Thomas in tertium distinct. 23. quæst. 2. art. 2. hoc solum vult, quod quando nō sibi proponit articulum homo, non debemus credere nisi ob motivum, quia Deus dixit. Hoc autem quod est *Deum in homine loqui* est similis locutio ei, DEUS per illum mihi hoc consilium ingessit, quæ locutio non ostendit, nisi quod eo instrumento usus est DEUS, ut mihi hoc manifestaret. Quæst. autem 14. de fide art. 3. id etiam solum dicitur, quod in locutione hominis Dei testimonium debeat considerari, id est, assensus debeat fieri propter resolutiorum hoc: *Deus dixit*.

DIFFICULTAS II.

*Quod tandem sit resolutiorum Fidei
Divine?*

Partiri est necesse difficultatem. Sit

Punctum Difficultatis I.

Præmittuntur tenenda.

PRÆMITTO Primò. *Non omnes quidem actus intellectus & voluntatis habere realiter distinctum objectum materiale à formalis, seu rationem proper quam, saltem tamen habere ratione distinctum.*

RATIO est. Tum quia objecta scientiarum aliqua, de facto non habent rationem formalem, à materiali, realiter distinctam: ut cum Metaphysica considerat Ens quæ Ens. Tum quia si semper objectum materiale esset distinctum realiter à formalis, non daretur assensus immediatus; quia hic deberet esse propter illudmet ipsum; non esset autem propter illudmet ipsum, si esset propter distinctum realiter. Tum quia universaliter debet prædicari quodam modo idem. Ergo apparet, assensum, identitatem depositare, quantum fieri potest. Quod autem semper objectum materiale à formalis sit ratione distinctum, Probatur. Tum quia etiam Ens quæ Ens distinguitur ab ente simpliciter, & si illa reduplicatio alietatem non infert frustra ea esset: Imò si ratio materialis objecti qua talis, non est ratio distinctiva scientiarum, & quid reliquis commune, ut ordinariè docetur; etiam ratio formalis, esset adhuc aliquid commune, quod ordinariè negatur, esset inquam ratio formalis aliquid commune, si illa reduplicatio, non faceret distingui scientias. Tum quia. Cū eandem rationem possit intellectus per modum materialis, & eandem per modum formalis concipere in aliis materiais, non est ratio cur etiam circa objecta idem facere non possit. Tum quia. Non posset unquam dati propositio formalis identica, si saltem ratione, subjectum & prædicatum non distinguerentur.

PRÆMITTO Secundò. *Non omnem assensum qui sit materiali propter formale, esse discursivum.*

RATIO est. Tum quia assensus principio-

(d) 4

rum

rum non est discursivus, & tamen est assensus materiali propter formale.

Tum quia discursus, est motio intentionalis ad aliud, sicut ergo in motu datur quies, & ad hanc tendit motus, ita & in assensibus deveniri debet ad quietem; seu non movendo se ad aliud propter quod fiat assensus; consequenter non discurrendo. Tum quia non potest dari processus in infinitum in rationibus motivis. Ergo debet sibi in cognitione non propter aliud; & hoc cognitum non propter aliud, est cognitum sine discursu, seu sine processu mentis ab uno ad aliud. Unde tunc est assensus propter formale materiali, idque sine discursu, quando in eo ipso cui assentior, (quamvis in illo dividam formalitatem formalis & materialis) est inclusa vis movendi, modo ipsum illud penetretur. Unde quando dico: Omne totum est majus sua parte quia est totum &c. illud *Ly* omne totum, est per modum materialis, *Ly* quia totum &c. habet se per modum formalis, non est tamen assensus discursivus, quia ipsum formale in illo materiali continetur.

PRAÆMITTO Tertiò. *Omnem assensum, qui sit materiali propter formale, idque per discursum seu propter aliud, sive ille discursus sit virtualis sive formalis, involvere necessariò duas præmissas, ex quibus deducatur Conclusio.*

RATIO quia omnis discursus vel innitur illi principio. Quæ sunt eadem unitertio, principio simili negativo; vel innitur illis aliis: Dici de omni, Dici de nullo. Sed utrumque hoc principium involvit, necessariò duas præmissas. Et quidem de priori probatur. Nam stat in connexione duorum extremorum cum medio termino, quæ connexio haberi non potest, nisi utrumque extremum applicetur medio; applicari autem non potest, nisi per duplum propositionem seu præmissam. Quod si discursus innitur illi principio Dici de omni, & Dici de nullo, adhuc sequetur, quod discursus quicunque stet duabus præmissis: sensus enim illius prioris v. g. principii est quod dicitur de universalis debet etiam dici de singulari; ex quo etiam sequitur, debere & hanc propositionem assumi, & attingi, quid dicatur de universalis, ut postea inferatur, hoc debere etiam dici de particulari. Unde talem discursum Virtuali etiam in fide admittimus; neque enim fidei actus, est simpliciter affirmo, sed *Affirmo quia* seu *eo quod* *haec* *sint*; nempe *Dicitio*; & hoc dictum, ex quo sequitur, huic dicto præbendum esse assensum. Universaliter autem assensus, propter *Ly*: *Eo quod haec sint*, notat conclusionem, quæ semper respicit præmissas. Quod autem dicitur ad omnem Syllogismum necessariam esse connexionem inter materiale & formale, quæ non est inter Dei distinctionem & mysterium, id etiam non convincit: quia probaret in materia probabili non posse formari Syllogismum, quod

si sufficiat necessitas ex suppositione, necesse talis habetur in praesenti: supposito enim, quod hoc dictum sit à Deo, non potest non esse dictum.

PRAÆMITTO Quartò. *Quamvis in omni discursu sive virtuali sive formalis, interveniant duas præmissas; nihilominus fieri posse ut non nisi unum sit resolutorium ultimum.*

RATIO quia potest formari ita discursus, ut quæ est ratio assentiendi majori, sit etiam ratio assentiendi minori, consequenter & conclusio; quo casu, intercedent duæ præmissæ vel formales vel virtuales, unum tamen resolutorium: quia una ratio assentiendi. Talis est *Syllogismus fidelis*: *Quod Deus dixit, qui est veritas prima verum est, quia Dixit veritas prima: Sed incarnationem Deus dixit, qui est veritas prima. Ergo Incarnationem esse verum est, quia Dixit veritas prima. In quo discursu omnibus tribus propositionibus, ratio assentiendi est, quia Deus dixit.* Appello autem hunc Syllogismum Fidelem; hoc est Syllogismum virtuale, qui intervenit in omni actu Fidei.

PRAÆMITTO Quintò. In sententia illorum qualis Suar. hic disputatione 3. S. 6.n. 4. quibus propositioni *Deus est verax*, dicunt in fide assensum præberi, quia DEUS Dixit; sequitur, quod unum sit non nisi resolutorium ultimum fidei.

RATIO quia assensus ille duas præmissas involvit, ut dictum, nempe DEI veracitatem & quia hoc Deus dixit; si ergo assentiris quod sit Dei veritas, quia Deus dixit, cum ly DEUS dixit, sit etiam in alia præmissa, sit ut utriusque præmissæ, eadem sit ratio assentiendi; & quia in fide ultra illa principia non proceditur, sit ut in fide sit unum non nisi resolutorium.

PRAÆMITTO Sextò. *Vniuersusque habitus resolutorium, debet esse proportionatum suo habitui.*

RATIO quia etiam objectum sensuum, est non nisi proportionatum. Unde sonus vel audibile, non est objectum visus. Tum quia ultimum resolutorium non esset proportionatum suo habitui, non esset ultimum: quia qua parte non proportionaretur suo habitui, ea ratione non retolleretur in illud habitus, sed querere sibi deberet aliud, sive sortis & specie resolutorium. Tum quia habitus in ratione totali, & adæquatè sumpta, importat etiam rationem mobilis per tale motivum. Quod si illud motivum non esset illi importationatum, non importaret habitus rationem mobilis per talem rationem; quia non potest importare rationem sibi improportionatam, præcipue cum illa ratio mobilis per talem rationem motivam, identificetur realiter ipsi habitui; cui quidquid identificatur, non potest esse nisi proportionatum: nihil enim sibi ipsi est improportionatum. Tum quia id probat induc̄tio: nam motivum & resolutorium scientia, non potest esse nisi scientia cum resolutorium; assensus probabilis non potest

R. P.
THEODO
zianowsk
Tom. I. et 2
D. VI

poteſt eſſe niſi probabile. Tum quia ſi ultimum resolutorium non eſſet proportionatum habitui & actibus; & conſtitueret in debita ſpecie eos actus & habitum ut ſupponitur, & non conſtitueret: quia non poteſt aliam ſpeciem illis tribuere, quam iſummet habeat: ſi ergo iſummet non habeat ſpeciem debitam illis & actibus & habitui, utpote illi impropor tionatum, hec illa ipſa conſtituet in debita illis ſpecie, & tamen resolutorium ad hoc quaeritur, ut conſtituat actus & habitum in ſpecie illis debita.

PRAEMITTO Septim. Non hoc ipſo quia aliquid eſt ultimum resolutorium debeat eſſe evidens & certum, licet hoc ipſo, quod ſit ultimum resolutorium, debeat eſſe immediatè attingibile.

RATIO prioris partis eſt. Tum quia eſſe ultimi resolutorii, & eſſe evidenter, ſunt formalitates omnino ſeparabiles; & ratio communis evidentiæ, non eſt ratio communis resolutorii; unde lux corpora, ſuo modo etiam participat de evidentiæ, nullo modo de resolutorio conſentendi; in quantum ſubeft ſenſib⁹. Tum quia in intermedia demonstrationibus, poteſt eſſe evidenter, & nondum haberi ratio ultimi resolutorii; hoc ipſo enim non eſſet demonstratio illa intermedia. Tum quia, dantur etiam ultima resolutoria probabilita. Ergo non certa & evidentiæ in terminis: & tamen ex ipſa terminorum apprehensione probabilita: adeoque immediatè attingibilia, quale eſt principium: Si mater eſt diligēt filium. Unde ulterius vides, quod formalitas ultimi resolutorii, non plus impoſter; quam rationem talis motivi, in quo in genere conſentendi, ultimò quiescit intellectus, nec ulterius progreditur: formalitas autem evidenter, importat claritatem & perspicuitatem;

Hinc jam

Secunda pars PRAEMISSI probatur: nempe quod ultimum resolutorium, debeat eſſe immediatè attingibile. Quia ultimum resolutorium eſt illud, in quo conquiescit intellectus in genere conſentendi, ſed niſi eſſet immediatus ille conſensus, non daretur illa quies intellectus: quia ſi non eſſet ille conſensus immediatus, eſſet propter aliud; ſi eſſet propter aliud. Ergo in illo quod cognoscitur, non datur quies, ſed motus ad illud, propter aliud; in quo ipſo ſi quiescit, crit illud ultimum resolutorium.

PRAEMITTO Octavò. Non officere natura ultimi resolutorii quantum viſ exempli illi non tribuantur conſensus, & quantum viſ non exerceat rationem ultimi resolutorii, niſi in aliquibus circumſtantia: quod maxime procedit, ſi ultimum resolutorium non ſit evidens.

RATIO. Tum quia de ratione ultimi resolutorii, quā talis eſt, non eſt eſſe evidens. Ergo nec cognoscible ex terminis. Ergo nec tale, cui exempli præberi natus ſit conſensus: hic enim natus eſt exempli præberi, iis, que ſunt in terminis nota, ſi enim non ſint in ter-

minis nota, diſtrahit animus, & nondum habetur determinativum, ut exeat in actum potentia necessaria intellectiva, quæ ad ſuam actum ponendum, neceſſitatur, nonniſi poſitis omnibus prærequisitiſ ad agendum, inter quæ, eſt determinatio ab obiecto, non diſtrahente potentiam. Tum quia poteſt aliquis dubitare de hoc principio: Omne totum eſt maius ſua parte; & non niſi inductione poſita illi conſentiri; nec tamen hoc obeft, quo minus illud principium ſit ultimum resolutorium, in ſuo genere. Ergo exempli conſentiri, non eſt de ratione ultimi resolutorii; & quod facit hebetudo ingenii in aliquibus, ut non exempli ſit ultimum resolutorium principiet in illis conſensus ſui, hoc poteſt facere ratio in evidentia annexa, ultimo resolutorio: quæ diſtrahit potentiam intellectivam, ne pro hac parte, actu ſuo tendat. Tum quia Non tantum potentias liberas, ſed etiam neceſſarias, videmus non exempli agere, ſed requirere suas circumſtantias & prærequisita. Cur ergo etiam non idem dici poterit de ultimo resolutorio, ut rationem ultimi, non exerceat; niſi in aliquil us circumſtantia.

Unde ulterius ſufficiet ad rationem ultimi resolutorii, quod poſita inductione aliqua, vel aliiſ prærequisitiſ, cum priuūm appareat habere illud resolutorium vim ſufficientem, immediatè movendi ad conſensus. Quod iſum tum temporis contingit: cum ipſa illa inducſio, vel prærequisita, innituntur illi ipſi principio; & ita particulares inductiones, quod totum ſit maius ſua parte, innituntur illi principio Omne totum &c. Quodſi ipſa prærequisita, innituntur illi principio, appareat illud habere vim immediatè movendi conſensus; cum illa ipſa antecedentia, in illo ipſo conquiescant. Quod autem eſt ratio quiescendi intellectui, eſt ratio immediatè movendi ad conſensus.

PRAEMITTO Non. Universaliter hanc propoſitionem, id dixit, id dictum eſt, & alias ſimiles; non poſſe habere ultimum resolutorium, niſi ſe ipſas.

RATIO. Tum quia Dicere, ex genericā ratione, non tantum habet manifestare quod dicit, ſed manifestare ſe ipſam, aptitudinemque impoſſat, fundandi reflexam cognitionem, ſupra ſe ipſam. Quod ulterius in eo fundatur. Quia ſi dictio non manifestaret ſe ipſam, deberet maniſtari per aliam dictiōnem, haec rurſus alia, non eſt ratio, cur ſe ipſam maniſtet, magis quam prior. Ergo debebit maniſtari per aliam, & ſic in infinitum; quod eſt absurdum. Universaliter autem: Quod eſt ratio formalis, alteri, eſt & ſibi; hoc enim ipſo quia ratio formalis eſt, ſua entitate eſt, ſi ſua entitate id eſt, certè ſi comparative ad alia, habet hanc entitatem, adeoque & ratio formalis, etiam comparatè ad ſe, habebit eandem entitatem adeoque adhuc erit ratio formalis ſibi ipſi. Tum quia experimur: dum aliquis mihi dicit Petrum mortuum eſſe,

esse, non tantum mihi dicit, Petrum esse mortuum, sed etiam dicit mihi in actu signato, sed dicere: quod dicat Petrum esse mortuum: in actu inquam signato, non exercito; quia non dico exercitè: dico me dicere, Petrum esse mortuum: & sicut unio, est ratio uniendi extrema, & simul uniendi seipsum, & similia, sic etiam dictio, non solum est ratio dicendi aliud, sed etiam ratio dicendi sibi ipso. Tum quia Reflexens experietur, quando procedent quaestita, de enuntiatis his, iy id dixit, iy id dictum est: nunquam conquiescit intellectus, nisi in eodem, id dixit: id dictum est.

Quod si universaliter id dixit, est ultimum resolutorium assentis, etiam in præmissa: Id Deus dixit, illud ipsum Dixit, erit sibi ultimum resolutorium.

DICENS. Si ego audiam Petrum loquenter, & neiciam illum esse Petrum, dicatque mihi Paulus, Petrus est, eo casu resolvetur meus assensus in dictione Pauli. Ergo non in dictione Petri. Ergo hujus ly id dixit, potest esse aliud resolutorium, quam ipsum, id dixit.

RESPONDETUR. Duplicem eo casu interveniente assentim; Unus est: Petrum esse dicentem, & hic assensus resolvitur in Pauli testimonium. Alius assensus est: Quod hoc dictum sit; & hoc, non nisi in illam dictiōnem resolvitur.

Neque valet si dicas, id dixit, resolvi in se ipsum non nisi in dictione evidenti: quia quamvis exemplò in dictione inevidenti resolvi uon possit id dixit, in ipsum id dixit, resolvetur tamen in aliis circumstantiis motivorum credibilitatis. Deinde si negetur, quod in evidenti dictione resolvi non possit id dixit in seipsum, non aliud medius terminus usurpabitur, nisi quod non constet ex terminis ipsum id dixit; hoc autem nihil probat: quia potest aliquid esse ultimum resolutorium, quamvis non sit evidens ex terminis. Denique urgebit paritas una cum rationibus supradictis: potest resolvi assensus evidens in id dixit, evidens. Ergo & assensus in evidens, potest resolvi, in id dixit inevidens.

Punctum Difficultatis 2.

Formantur Conclusiones ex Præmissis.

DICENDUM est primò. Ut huic propositioni Deus est veritas prima: huic item: Deus est, & aliis similibus assentiatur fides, pro ultimo resolutorio habet: quia se dixit veritatem primam quia dixit se esse &c. &c.

PROBATUR Primò. Suppono dictis propositionibus assentiri fidem, unde expresse dicit Apost: accedentem ac Deum oportet credere quia est. Christus etiam dicit de se: Ego sum via, veritas & vita: quibus omnibus, certè ut articulo fidei assentitur fides, hoc supposito. Formatur argumentum quando fides exhibit assensum huic objecto: Deus est veritas prima, in illo assensu debet habere sui specificativum; & di-

sinctum à reliquis assensibus, qui non sunt assensus fidei: hoc ipsis enim vel non esset ille assensus fidei, non habens formalitatum fidei, & distinctivum ab aliis, vel omnes actus erunt actus fidei, ut in simili urgebatur, quia habentes idem specificativum cum assentu fidei: Sed nisi assentiat fides, Deum esse veritatem primam, quia dicit se esse veritatem primam, non habebit ille actus constitutivum sui, in ratione fidei: non enim veritatem intrinsecam, aut evidentem terminorum ut ante dictum. Ergo non nisi aliquid extrinsecum; nempe: quia DEUS dicit. Et certe vel possum dicere, credo esse Deum veritatem, quia Christus dicit se esse veritatem, vel non possum dicere, si non possum: ergo non possum credere Evangelio, tanquam dictum seu Verbo Divino: si possum, ergo possum credere: Deum esse veritatem primam, quia dicit se esse veritatem.

PROBATUR Secundò. Quia si non possem assentiri, Deum esse veritatem primam, quia dicit veritatem primam, vel ideo non possem, quia prius de beo assentiri veritatem primam esse, quam assentiri quia dicit se esse; vel ideo, quia idem probaretur per idem, adeoque committetur circulus vitiosus, vel quidam simile aliud, sed nihil horum obest, ut constabit ex solutione objectionum Ergo. Et certe si possum, per multos ex oppositis, assentiri Deum dixisse, quia dicit, cur non possum assentiri Deum esse veracem, quia dicit se veracem esse.

PROBATUR Tertiò. Tum quia in omni assensu proper rationem assentiendi, non solum assentior ipsi objecto, sed & ipsi rationi assentiendi; subiectoque rationis assentiendi. Ergo & quando assentior, quia aliquid dixit veritas prima, non solum assentior objecto, & ei quod dicit veritas prima, sed & quia veritas prima est, & dixit.

Antecedens probatur. Quando dico sole lucente papyrum illuminatam perstringere visum, quia album d[icit] gregat visum, eo calu, & subiecto, & rationi assentiendi, & huic, est album quod disgregat visum, assentior: & sic de reliquis. Quod ipsum in hoc resolvitur: quia alias semper esset ratio de subiecto non supponenti, si ipsi subiecto non assentior, in assentiationis consequenter, & esset illa ratio assentendi ut supponitur; & non esset ratio assentendi, quia ex negato assensu ipsi subiecto, illa ratio potius neganda; consequenter quando assentior, quia veritas prima dicit, debeo assentiri idque per fidem, ipsum veritati primam, sicut in aliis assensibus, ipso illo assensu, assentior, subiecto, quod dicit, ratio assentendi: qui assensu non appetat quod extrahatur ad fidem; nisi propter ly Deus dixit.

Tum quia. Si in aliquo habitu recte colligatur, ex eo ipso esse subiecti, quia formale, in quod tendit ille habitus, est certificativum etiam

R. P.
THEODO
zia nowsk
Tom. I. c. 2
D. VI

etiam de subiecto, idque ex titulo, sibi competentis infallibilitatis; hoc ipso, etiam subiecto, posset præberi assensus ratione illius infallibilitatis. Item si aliunde consteret de quopiam, quod non possit mentiri, si dicat se esse, bene potero illi credere, quod sit: quia dicit se esse. Ergo etiam rectè colligetur, ex eo Deum esse veritatem primam, quia se dicit veritatem primam, colligendo id per ipsam fidem; licet antecedenter, aliunde inducenda sit mens, quod Deus sit verax, de quo infra. Tum quia si qui teneat veritatem intrinsecam esse formalisatam fidem, tamen hoc, independenter à DEI Autoritate, non admittunt. Ergo in fide Deum esse veritatem primam, independenter à Dei dictione, colligi non potest.

NOTA. Docuisse Haunoldum lib. 3. nos assentiri veracitati Dei per actum fidei immediate, hoc est, non propter revelationem tanquam motivum, si enim veracitati DEI non assentimur immediate. Ergo mediante revelatione, Atqui hæc sola non sufficit, sed debet ex parte motivi accedere veritas. Ergo si veracitatem Dei credo mediata seu propter revelationem. Ergo etiam credo veracitatem propter veritatem: Ergo propter veritatem immediatè cognitam, & de hac iterum redibit Argumentum, dabiturque processus in infinitum. *Hac doctrina*

NON SATISFACIT: quia impossibile est per actum fidei aliquid attingere, & non reperi illuc Ratiorum Objectivam fidei, quæ Ratio objectiva fidei, est Revelatio: quomodo ergo assentiri quis poterit veracitati Dei, per Actum fidei, & tamen non propter revelationem. Deinde per nos assentiri propter Revelationem involvit formalissime ipsum Ly: Deus dixit: immerto ergo supponit, quod Revelationi tum primum accedat veritas Dei. Nec sequeretur processus in infinitum, quia assentior veracitati Dei ex eo: quia Deus dixit se esse veracem, ipsi autem: Deus dixit assentior propter illudmet ipsum. Sed de hoc etiam infra, adeoque sine processu in infinitum. Et certè si interrogetur quare iste paries disgreget visum? Respondebitur: quia dixit se esse veracem, ipsi autem Dixit, assentiemur propter illudmet ipsum; cum hoc discrimine, quod responsio per ipsam et albedinem, sit responsio per aliquid in se evidens, responsio autem per Ly: Deus Dicit, est responsio per aliquid inevidens.

DICENDUM SECUNDÒ. *Ly: hoc Deus dixit pro resolutorio non habet aliud, nisi se ipsum.*

PROBATUR PRIMÒ. Quia illud aliud, quod haberet pro resolutorio, vel esset certius, vel æque certum, vel minus certum, Si certius:

Ergo implicat; quia quod DEUS dicit (ut dicit, quod dicit) est certissimum: nulla enim certitudo major, quam ea, quæ stat ipsa Divinitate. Non potest etiam esse æque certum, quia hoc deberet esse ipse Deus: si autem quocunque alio modo supponatur Deus dare certitudinem suis dictis, daret scipio dicente: non est enim major ratio, unius quam aliū. Non posset etiam esse minus certum illud resolutoriū, quia certum, in incertius non potest resolvi, quia nec per illud probari.

PROBATUR SECUNDÒ. Si Ly Deus dixit, non esset sibi resolutoriū assentiendi, vel ideo non esset, quia non constat an dixerit. Sed hoc non obstat: quia saltem ubi aliunde collectum id fuerit, poterit adhuc præberi assensus propter ipsummet, quia dixit. Sicut in simili dictum de assentiu principiū: vel ideo non esset sibi resolutoriū, quia esset inevidens, & hoc non obstat, ut dictum supra.

PROBATUR TERTIO. Ex iis quæ supra allata: quodly Dixit, universaliter sit sibi ultimum resolutoriū.

DICENDUM est tertio. *Ultimum resolutoriū fidei Divinae prout importat determinationem, per quam aliquid transit, abesse potentiam objectum fidei, adesse actu objectum fidei: est ipsum Ly Deus Dixit, seu veritas prima in dicendo, prout in actu secundo talis.*

PROBATUR PRIMO. Quia impossibile est transire à contradictorio ad contradictorium sine sufficienti mutatione, quæ in praesenti non potest ostendit, nisi veritas in dicendo, in actu secundo talis. Ergo

PROBATUR SECUNDÒ. Quia etiam posito, quod Deus aliquid cognoscat, & quod sit veritas in dicendo, non hoc ipso est aliquid objectum fidei, ut ante dictum: quia alias quæ Deus non revelavit, imò nollet revelare, essent objectum fidei. Ergo apparet recurrere debere ad veritatem in dicendo, tanquam ad ultimum resolutoriū determinativum.

PROBATUR TERTIO & Suppono: quod omnis dictio, sit ablato secreti in dicente: nam omnis dictio, est definitivè manifestatio mentis ad alterum, si manifestatio est, ablatio est non manifesti. Si ablatio non manifesti, ablatio secreti. Suppono deinde. Quod non possit dici: Credo hoc esse, quia hoc est secretum seu incognitum, seu quia non nosco. Ratio quia alias dicere, assentior, (quod est species ipsius nosco) quod implicat. Hoc supposito: Formatur Argumentum. Si ultimum resolutoriū fidei, in quantum importat dictam manifestationem, esset aliud quam veritas in dicendo, in actu secundo talis, possemus credere, quia aliquid secretum, seu non manifestum, quia non dictum est. Sed non possumus credere, quia aliquid non dictum est, ut dictum in supposito. Ergo ultimum resolutoriū determinativum &c. debet esse Deus dicens.

DICENDUM

DICENDUM est Quarto. Accipiendo ultimum resolutorum fidei Divinae, prout fides est praeceps, & in quantum veritas prima in essendo, & cognoscendo transirent in species objecti fidei, ultimum resolutorum erit veritas in dicendo.

SUPPONIT Conclusio. Veritatem primam in Cognoscendo & essendo duplicitate spectari posse. PRIMO prout sunt partiales formalitates veritatis primae, & constituant rationem formalium. Quae objecti fidei. SECUNDÒ potest accipi veritas prima in essendo & cognoscendo, in quantum transeunt in species objecti fidei: hoc ergo secundo modo sumptus veritates, resolvuntur ultimo in hoc principium; Quia Deus dixit.

PROBatur Primo Conclusio: quia ut assentiamur quod Deus sit veritas prima in essendo & noscendo; nec essatio debemus habere aliquod motivum certum, vel certitudine intrinseca vel extrinseca: nam certitudo ad aquatē dividitur in intrinsecam & extrinsecam: Sed veritates dicta, in quantum transeunt in speciem objecti fidei; non possunt habere motivum certum, certitudine intrinseca. Ergo debet esse certum certitudine extrinsecas ex testimonio. Minor est alia probata: & insuper ratio est: quia certitudo, qua est in Visione Beatifica, est certitudo, orta ab aliquo in creato, nempe ipso DEO sese clare manifestante. Ergo & certitudo fidei, debet oriiri ab aliquo in creato, sed non potest oriiri ab aliquo in creato clare sese manifestante. Ergo oriiri debet ab Auctoritate Divina obscura, fides enim & visio, non certitudine, quia haec utroque summa, adeoque eadem; sed evidentiā distinguuntur. Excluditur autem motivum certum certitudine intrinseca, excluditur inquam à fide, dictum illud Augusti. *Fidelis sum, nescio quod credo.*

PROBatur Secundò. Quia si queratur ex fidei: Cur credit DEUM non posse falli in cognoscendo? respondere non potest aliud, nisi quia Deus dixit, nec ulterius procedetur in dando motivo. Ergo apparet, quod etiam veritati in cognoscendo, in quantum illa transit in speciem objecti fidei, ratio assentiendi sit, eaque ultima, *Deus dixit.*

PROBatur Tertiò. Quia si dictio DEI, non esset ultimum resolutorum sub dicta consideratione, ideo non esset, quia querere restaret, quare DEUS verum dixerit. Sed hoc non obest: quia haec interrogatio, jam non est de praeciso assensu fidei, sed est interrogatio, de praedicamento veritatis. *Hinc*

DICENDUM est Quinto. Accipiendo ultimum resolutorum fidei, pro ratione ultima in ordine & praedicamento veritatis, tale resolutorum est etiam unus, sola scilicet veritas prima in essendo.

PROBatur ex dictis. Quia tale resolutum, non potest esse veritas prima in dicendo: de hac enim in ratione veritatis, quiri potest:

Unde constet quod verè dixerit? non etiam veritas in cognoscendo: quia querere restaret, unde hoc habeat, quod sit veritas prima in cognoscendo? ad quo d' aliter responderi non potest, nisi quia est veritas prima in cognoscendo.

Notantur quadam.

NOTO Primo. Probare Suarum Deum esse veracem, debere credi per fidem, & non debere fundari in cognitione naturali Divinae veritatis, eo quod fides cum sit supernaturalis certitudinis, nequeat habere fundamentum dubium, cui innaturatur, & a quo pendeat: Nam iuxta At. st. Propter quod unumquodque tale & ipsum magis. Refutavit hoc Arriaga hic d.i. n. 55. Quia etiam repugnat credere Deum velasse, nisi adsit propositionis ab aliquo, & motiva credibilitatis, & tamen hic assensus est naturalis. *Hec refutatio*

NON CONVINCIT. Ratio: quia in casu assumpti ab Arriaga Antecedentis, restabit, adhuc querere, unde sit desumenda infallibilis fidei, & adhäsio intellectus? redibitque ad ipsum motivum fidei, sufficienter infallibiliterum fidei: Jam autem si non nisi assensu naturali assentiret Deum veracem esse, non haberent infallibilans illum assentum: si enim ipsi veritati Divinae non assentior infallibiliter, non potero assentiri infallibiliter ipsi objecto, propter eandem veritatem; quia Propter quod unumquodque tale, & ipsum magis.

NOTO Secundò. Prædicta ratione Suarum non esse contentum etiam Oviedo, quamvis tenet revelationem credi actu fidei, ad hoc ut obeat munus objecti formalis. Ponit ergo in primis. Si fides non est discursiva, quamvis ponatur assensus revelacioni non ita certus, ac actus fidei, non erit necesse per hoc fidem non esse certam: quia non erit necesse ut conclusio sequatur debiliorem partem, siquidem fides non est discursiva: non sequitur certissimam non esse fidem, quamvis assensus revelacioni non sit certissimus. Ratio, quia prædicta regula non tenet in fide: quod ipsum probat quia, ea est certitudo objectiva, desumpta ex objecto formalis fidei, ut ex vi eius, repugnet falsitas actu fidei. Ponit deinde: Hoc objectum fidei, non esse propositionem revelationis, sed haec propositionis est extra objectum formale ad quantum fidei, quæ propositionis, est inclusa in præmissis. Unde quamvis habeat maiorem certitudinem, quam habent præmissæ, non deficit illud Axioma. Propter quod unumquodque. Nam in hoc casu, id est Propter quod, non sunt Præmissæ formales, sed revelatio, & auctoritas Dei. Quod ipsum in hoc resolvit: quia præmissæ in fide, non sumunt certitudinem, ex eodem capite, ex quo illam desumit actus fidei: quia in hoc Syllogismo. Quidquid Deus dixit est verum. Deus dicit se Trinum esse. Ergo Deum

R. P.
TH: MLO:
zianowsk
Tomi VI
D. VI

Deum esse Trinum est verum; objectum formale conclusionis, quæ est assensus fidei, est veracitas DEI, quam Major proponit ut materiae objectum; & revelatio quam proponit Minor, est itidem ut materiae objectum, & hoc quod est materiae respectu Majoris & Minoris est formale respectu Conclusionis: Objectum autem formale Majoris, esse poterit Deitas cognita à posteriori per effectus, ex qua infertur veracitas; Minor vero potest respicere testimonium humanum, quod non potest refundere certitudinem in conclusionem. Ex quo ulterius infertur. Cum Conclusionis supernaturalis elicetur, etiam si antecedenter ad ipsam, ex vi præmissarum, certum non sit revelationem existere, sit revelationis existentia omnino certa, ex vi conclusionis, essentialiter per se ipsam connexa, cum existentia revelationis, quæ est illius Formale objectum. Ponit denique certitudinem actus fidei, et si hic sit conclusio ex præmissis probabilibus, longè esse majorem, certitudine cuiusvis Demonstrationis: quia Conclusionis ex natura sua, non exigit existentiam physicam formalis objecti, sed si per impossibile illud deficeret, eadem conclusio invariata posset subsistere; exigit autem assensus fidei existentiam sui formalis. Habentur hæc Controv. 2. p. 7. Ubi tandem n. 110. revelationem ut dixi, dicit credi actu fidei. *Hec doctrina*

NON SATIS FACIT. Tum quia de hoc ipso queritur, quare prædicta regula non teneat in fide, cum non tantum in Conclusionibus quæ talibus, sed in omnibus causis formalibus teneat illud principium. Propter unumquodque tale &c. Tum quia: Concedimus quidem, quod quando est vetere actus fidei Theologicæ, sit certus & infallibilis, si ad illum concurrat habitus infusus, vel ejus locum supplens auxilium. Sed querere restat, quomodo sit certus & infallibilis? quomodo concurrant ad illum principia dicta? si ipsi existentia revelationis, non præbetur infallibilis assensus. Tum quia: Concedimus quidem objectum formale fidei non esse propositionem revelationis, que sit in præmissis, tamen ipsa revelatio includitur etiam in præmissis; cui si infallibilis non præstatur assensus, quomodo præstatibus infallibilis objecto? Et sicut si albedini non compereret esse disaggregativam visus, nec compereret parieti: quia ratio disaggregandi visus, est albedo; ita si non est assensus infallibilis revelationi, qui erit assensus infallibilis objecto propter revelationem, tanquam rationem formalem. Tum quia etiam concessio, quod aliud sit objectum præmissarum, aliud formale conclusionis fidei, illi ipsi conclusioni, quæ est. *Quod verum, sit illud quod dicit Deus;* querere restat, quā infallibiliter assentiamur, si ipsi, *quod dixerit,* non infallibiliter assentiamur? Tum quia, Totum in quo se

fundat discursus Oviedo hoc solùm habet, quod rei non revelata, fides assentiri non possit. Sed inde nihil deducitur ad hoc intertum, quod possit esse assensus Conclusioni seu assensus propter revelationem, quantumvis ipsi revelationi certo non assentiamui. Tum quia Syllogismus fidelis aliter formari lebet, quam formet Oviedo. Ita ut veritas prima dicens ponatur pro formalis in præmissis. Quanquam etiam si pro materiali ponatur, non esset habere rationem formalis, respectu Conclusionis, quia assumitur pro ratione assentiendi Conclusioni, quod ipsum spectat ad formale. Tum quia: Concedo quod exigit actus fidei Theologicæ, existentiam sui formalis, sed querere restat, quomodo actus cœre, qui exigens existentiam sui formalis, possit esse infallibilis, si ipsa existentia revelationis, propter quam alia creduntur, non habeat assensum infallibilem.

Noto Tertiò. Concedi quidem posse, quod antecedens fidem assensus, quod scilicet Deus sit verax, possit aliunde haberi, idque etiam à motivis naturalibus, & stare ipse assensus in ordine naturali: quia nulla est necessitas illum supernaturali; nec est ratio, cur habitus Metaphysicæ seu Theologicæ naturalis, deseruire ad hoc non possit. Et si per multos judicium prudentiale de motivis credibilitatis & eorum evidentiæ, potest stare intra ordinem naturæ; cur non poterit stare & assensus prædictus? Ceterum non est necesse, ut semper antecedat iste assensus, assensum fidei, licet antecedat ordinariæ: antecedat inquam ordinariæ, quia rarum est, miraculose aliquem vocari ad assensem, quod DEUS sit, sed ex Creaturis & Visibilibus, paramus nobis notiam invisibilium; absolute tamen non est necesse, sicut dixi, ut iste assensus naturalis, præcedat re, assensum fidei: quia non implicat, ut primus actus creaturæ rationalis, sit, quo credit, DEUM esse, propter DEI testimonium. Nihilominus posito, quod præcesserit assensus naturalis, de DEI veritate, sequi debet alias, qui assentiantur eidem Divina veracitati, propter ipsummet, Deus dixit, idque ob rationes supra in probatione Conclusionis allatas.

Punctum Difficultatis 3.

Fundamenta in Oppositum.

OBJICIT Primò Lugo. Posita hac doctrina, manere adhuc rationem dubitandi supra positam in suo robore, siquidem Credere te dicis Trinitatem, quia DEUS dixit: rogo a scias evidenter id DEUM dixisse? an vero ex fide, non quidem evidenter ut patet. Ergo solùm ex fide. Ergo assensus ille, nititur alterius jam revelationi; cum enim ex terminis non con-

(c)

stet

stet Deum revelasse, debet assensus ille esse mediatus, daergò medium cui innitatur.

R E S P O N D E T U R. Me nonnisi ex fide scire, Deum dixisse, se esse Trinum. Sed Nego, id me scire per diem revelationem. Illa propositio: Ex terminis non constat Deum revelasse, distinguitur. Ex terminis non constat, accipiendo, contare ex terminis, pro eodem ac evidenter, non constat id Deum revelasse Concepionem. Non constat ex terminis, id est, non est propositio, quæ sibi ipsi sit principium assentiendi, subdistinguo. Non est principium ibi ipsi assentiendi, extra circumstantias, moverum credibilitatis actu, ita tamen, ut sit principium intra has circumstantias assentiendi, et ea quas, est nonnisi potentia principium, sibi sui assentiendi. Ad quod explicandum assumentur dicta in Præmissis, quod scilicet non sit necessarium ad rationem ultimi resolutoriis, ut sit quid evidens, nec illi officere, quod non exemplò illi præbeatur assensus, modò positis prærequisitis, habeat vim immediate movendi assensus. Quod autem dixi constare ex fide, ipsum, quod Deus dixerit hoc, ideo est: quia cum fides sit per modum potentiarum, erit principium eliciendi, non solum assensus, quasi circa Conclusiones, hoc est Mysteria; sed etiam circa Principia, quale est illud: *Deus dixit*, quod in naturalibus non datur. Nam habitus naturales, non sunt per modum potentiarum.

I N S T A T Primò Lugo. Si habitus fidei, habaret vim eliciendi hunc assensum: DEUS hoc dixit, sine aliquo medio, licet objectum sit de se obscurredum; cur non poterit idem habitus elicere assensum immediatum circa rem revealatam, quo diceret, Deus est unus, non utendo auctoritate Dei ad assentiendum?

R E S P O N D E T U R. Disparitatem esse ex dictis; quia veritas sola intrinseca, non potest esse specificativum fidei, & si assentiretur actus fidei, sine Ly DEUS dixit, esset sine suo specificativo, quod est, *Deus dixit*, sine quo non esset, si iphi dixit assentiatur propter dixit.

I N S T A T Secundò. Quod DEUS revelet hoc Mysterium non constat ex terminis. Unde ergo intellectus colligit hanc veritatem? dicit assentiri te dictiom; Ergo ipsa dictio manifestat seipsum immediatè, cum sua Veritate constante ex terminis, sicut principium per se notum aliud quodpiam: hoc autem non potest dici: quia non videtur magis nobis constare ex terminis hæc propositio: DEUS dixit se esse Trinum, quam hæc alia: DEUS est Trinus.

R E S P O N S U M supra. Propositionem illam, *Deus dixit*, non constare ex terminis, hoc est, non esse per se notam & evidenter, constare tamen ex terminis, hoc est, habere in se vim sufficientem, inclusam, ad principianum immediatè assensum. Est

autem dictio DEI, similis quidem in hoc aliis principiis, quod sicut alia, ita & illa, le ipsa principiare possit assensum: est autem dissimilis, quia non principiat evidentem, cùm casu perplicuitate in terminis suis. Quid autem beat plus illa propositio; *Deus dixit se Trinus*, p̄a hac: *Deus est Trinus*; colligitur ex dictis: habet enim illa prior rationem, sub qua movere se potest intellectus, nempe certitudinem extrinsecam, posterior autem non habet rationem, sub qua se movere possit intellectus, non enim haberet certitudinem intrinsecam de Trinitatis Mysterio v. g. quia hæc stat in connexione prædicatorum, in notitia carum & effectuum, quæ vel non dantur in omnibus Mysteriis, vel ad connexionem aliorum penetrandam, pervadere non possumus nisi Visio Beata &c. Et quavis datetur certitudo intrinsecam, non esse formalitativa fidei ex dictis: non ergo possit assumi pro motivo assentiendi. Non etiam posset assumi certitudo extrinsecam, quia hanc excludit suppositio argumenti, con sequenter non haberetur ratio, quæ moveretur in intellectus ad assentiendum.

In nostris itaque principiis, talis est processus in assentiendo ultimo resolutorio. DEUS dixit se esse Trinum v. g. non exhibeo tunc exemplò assensum, & invigo unde constare mihi possit hoc DEUM dixisse, pro quo investigando, deseruum mihi motiva credibilitatis, propositio Ecclesiæ, formaturque judicium prudentiale de existentia illius dictio Divina. Quia vero video, quod non possit hoc proponere Ecclesia, nec possent id stabilire motu credibilitatis, nisi id defactò dixisset Deus video quod illa propositio Ecclesiæ, infundetur super illud idem *Deus dixit* cui exemplò non exhibui assensum; hinc fit, ut illud: *Dixit*, proponatur, tanquam ultimum resolutorium. Et sicut si aliquis procedens fonte, & sequens torrentem, rediret polle ad fontem, terminus illius motus, esset ipse fonte à quo exierat: sic etiam cùm motiva illa & propositio, quod id DEUS dixerit, rediret ad ipsum dixit: fit ut quies in intellectus, si in illo ipso dixit. Tuncque præinformata voluntati propositione obiecti, imperat intellectus assensum firmissimum, quo imperio posito, cum primum intellectus elevatus, producit suum actum.

I N S T A T Tertiò Lugo. Repugnat hæc omnia motiva credibilitatis solum movere immediate voluntatem ad imperandum assensum, & non respiciab ipso intellectu, tanquam rationes sui assensus, quia in ordine ad assensum intellectus, conditio assensus, & motiva, indistinguuntur. Et sicut repugnat ut postquam voluntas amavit medicinam, tanquam utilem ad famam,

R. P.
THEODO
zianowsk
Tom. I. et 2
D. VI

tem, imperet actum amoris circa medicinam, propter se ipsam, sic & repugnabit ut imperet actum assensus propter ipsum. *Deus dixit cui ipsi: Deus dixit, præbitus est assensus, propter motiva credibilitatis.*

RESPONDETUR. Duplicem assensum posse cogitari in illo processu, circa objectum fidei. *Primus assensus est, quo judicat intellectus, imperante posse voluntatem assensum fidei, & in isto assensu, illa motiva respicit intellectus, tanquam rationem sui assensus.* *Secundus est assensus ipsi objecto fidei, respectu cujus non habent rationem ultimi resolutiorum, quia ut explicui, tandem illa ipsa motiva, redeunt ad illud principium *Deus dixit.** Paritas allata multum probat: quia probaret, quod Inductio facere non possit, ut assentiamur principio: Quodlibet totum, est majus sua parte; cum etiam amor medicinae propter sanitatem, non possit facere ut ametur medicina propter seipsum. Consequentia etiam non tenet: quia amabilitas medicinae propter sanitatem, non ostendit mihi connexionem medicinae, cum amabilitate propter se. Jam autem antecedens illa cognitionis motivorum credibilitatis, ostendit mihi connexionem, non quidem motivi certitudinis intrinsecæ, sed motivi certitudinis extrinsecæ: cum eo, quod Deus dixit se esse Trinum. Et cum in nullo casu medicina quam talis, sit amabilis propter se, quiescere non potest circa illius amabilitatem intellectus & voluntas. Jam autem ipsum, *Deus dixit*, habet vim movendi per se ipsum. Quod colligitur: Tum quia id universaliter dictioni competit. Tum quia illa motiva credibilitatis ita se habent ex dictis, sicut Inductio respectu principii lumine naturæ noti, infundando se illi ipsi principio, ita & motiva credibilitatis infundantur ipsi, *Deus dixit.* Tum quia dicat DEUS immediatè. Dico me esse Trinum, & in talibus circumstantiis, in quibus non possit prudenter dubitari DEUM dixisse, eo casu, imperatur assensus fidei, propter ipsummet DEUS dixit. Quod ipsum ostendit, inesse illi Deus dixit, vim propter seipsum, principiandi assensus. Et certè vel ex objecto in hac propositione: DEUS dixit se esse Trinum, est connexio Trinitatis cum dictione; qualis est inter objectum & dictiōnem veram, vel non est ex objecto hæc connexio; si est ex objecto hæc connexio, seipso principiare potest assensum, nihil enim desideratur; si autem non est illa connexio ex objecto, ergo defacto DEUS, non dixit se esse Trinum; quod est error.

Ut argumento amplius satisfiat; discurrendum est de illa propositione: An in ordine ad assensum intellectualis, distinguantur conditio assensus, & motivum assensus, tradendaque regula dignoscendæ hujus conditionis à motivo. Quod hæc distinguantur. Ratio est: quia te-

net paritas in aliis agendi generibus. Conditio & ratio formalis agendi distinguuntur. Ergo & in linea agendi assensivè. Deinde etiam per Lug. præcile apprehensionis connexionis terminorum, non est motivum assentiendi, sed sola conditio; non enim apprehensionis bonitatis Divinae super omnia, formaliter movet amorem; sed ipsa bonitas. Ergo etiam & in assensibus intellectualibus idem dici poterit. Sed quanam regula discernendi motivum assensus intellectualis, à conditione assentiendi?

IN CIPENDO à notioribus, videmus quod applicatio ignis ad stupam, sit manifesta conditio, cum qua manifesta conditione, habentia proportionem in linea assentiendi intellectualiter, erunt etiam conditions. Porro si comparentur motiva credibilitatis inducentia ad assensum, quod hoc Deus dixerit, certè non dictio Dei applicat illa motiva, sed motiva dictiōnem; cum etiam ad hunc finem ordinentur ab Auctore Deo, ut mereantur prudentem assensum, quod hoc Deus dixerit; bene ergo ex hac proportione colligam, quod motiva credibilitatis, habeant se non nisi per modum conditionis. Rursus manifesta est conditio ad assensum principiis lumine naturæ notis, vel probabilibus, iplam Inductio; quam ipsam conditionem, vel ex hoc ipso, ex dictis supra infero: quia tandem resolvitur, & infundatur ipsimet illi principio. Cum hac Inductione, habent proportionem motiva credibilitatis; infundanturque illi ipsi *Deus dixit;* hinc fit ut ob proportionem cum merè applicante, hoc est, Inductione, debeant & motiva credibilitatis, dici non nisi conditio & applicativum. Hoc ipsum relavitur in universale principium. Motivum assensus, est causa assensus, cum ipsum motivum numeretur inter causas formales; Causa assensus, debet definiti accommodatè ad definitionem causæ ut sic. Causa autem ut sic definitur. Quod sit principium vi sua determinans ad existentiam &c. Videndum ergo est, an motiva credibilitatis vi sua determinent ad existentiam hujus effectus, qui est, *Credo.* Quod vi sua non determinent, suader in primis illud principium. Quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate, ita nec tribuendæ rationes causandi, si res possit esse contenta, non nisi conditionis formalitate, nulla autem necessitas attollendi motiva credibilitatis, usque ad rationem causæ fidei. Rursus nullus effectus superat suæ caulae vires, & tamen assensus certissimus, superat vires motorum, quæ non nisi assensum prudentiale fun-
dant, illisque positis recurrentum semper est, ad dictiōnem divinam. Quiatamen sunt hæc motiva necessaria, debent prærequiri, si non per modum ut dictum cauæ, saltem per modum conditionis. Denique motiva credibilitatis non habent vim determinandi ad assensum

(e) 2 fidei;

fidei; quia ponatur tota motivorum credibilitas, & non ponatur revelatio, non poterit esse assensus fidei. Pone autem nulla dari motiva credibilitatis, sed solam Divinam attestacionem, quam tamen constet esse factam, fieret tunc assensus fidei: Ergo apparet vi sua revelationem determinare ad assensum fidei, non autem motiva credibilitatis.

Ex quo Colligitur illa in assensu intellectuali habere se per modum conditionis, quæ & accedunt ad manifestè conditions, & simul vi sua non determinant, ad existentiam actus intellectus, licet ad eundem requirantur.

Objicitur Secundò. Hæc explicatio nostra committit circulum inexplicabilem. Si enim quærām; Cur credas Deum esse veracem? respondes, quia dixit se esse veracem. Si quærām; Cur credas quia dixit se esse veracem? respondes, per ultimum resolutiorum; quia dixit se esse veracem.

RESPONDETUR. Retorquendo in primis Argumentum, quod probat in assensu omnium principiorum, ad quem ducit Inductio committi circulum vitiosum: semper enim à principio ad Inductionem ab Inductione ad principium regredimur. Directè autem negatur committi circulum vitiosum. Circulus vitiosus est illicitus, regressus demonstrativus per omnes datur. Ut autem committatur circulus vitiosus, sitque negatio regressus demonstrativi, id non ex eo colligi debet, quia id conceditur, quod primum negabatur, quod nesciebatur. Si enim hoc esset illicitum, non daretur locus correctioni, aut novis demonstrationibus, hoc ipso enim si quid de novo demonstratur, debet concedi quod negabatur, vel nesciebatur: tolleturque ipse regressus demonstrativus, quia etiam in illo quod primum negabatur: probari que debuit; tandem ad idem revertendo, concedi debet. Quod ipsum in hoc resolvitur. Quia negatio semel facta circa aliquod objectum, non auferri eidem vim movendi per se assensum, si hanc vim in se habeat objectum. Nec item colligi debet circulus vitiosus, quia ad invicem unum est ratio assentientia alteri: quia alias non posset definiri Pater per connotationem filii, & filius per connotationem Patris, correlativaque non possint esse sibi ratio ad invicem assentienti; Et tamen correlativa quā talia non possunt noscī; nisi ex ad invicem; & sub quā formalitate noscuntur non, ex ad invicem, non noscuntur correlativa. Consequenter nec ex eo colligi debet præcile esse circulum vitiosum: quia credo veritatem primam esse: quia dixit se esse, & dixisse illam se esse: quia dixit.

Cæterum ne committatur circulus vitiosus, debet esse processus à notiori ad ignotius. Quod ictum interdum notum sumitur pro evidenti, & huic in præsenti non est locus, quia cùm ipse habitus non sit evidens; nec assensus illius

principiaque, debent supponi evidentes. Deinde notum supponitur pro concepione vel aliunde persuaso, vel in alio genere importato. Si quis ex taliter noto redeat ad id, quod erat sibi ignotius; adeoque in ante negatum; non committit circulum vitiosum, sed erit regressus, ut ita dicam demonstrativus, procedens ex suppositione assensus, vel aliunde habitæ notificatione, vel motivi in alio genere: hocque probant instantiae, ut cum Inductione notificant Principia, quæ tamen dicuntur habere vim in se assensus principiandi. Ratio insuper est: quod tunc non committatur circulus vitiosus; quia tota intentio intellectus est, ut possit formare affirmations, vel negationes rationabiles, que nunquam sunt rationabiles, quando idem per idem probatur vel negatur. Si tamen idem alio modo innoteat, modi alienatæ, inducente vel suppositione consensus, vel aliunde facta notificatione: certè jam tunc rationabiliter movebit se intellectus, nec in idem per idem. Quia ergo etiam in præsenti huic Ly: id Duxit, ut creditur, fit notificatio, vel ex suppositione consensus, vel per motiva credibilitatis, vel per actus imperatos Metaphysicæ vel Theologiarum naturalis, coinvincit Deum esse veritatem primam, fit ut eandem veritatem in dicendo credendo, non committatur circulus vitiosus. Universaliterque, si posita interrogatio respondeatur per id, quod de se aliam noscivitatem immediatam habet, quantumvis redatur ad id, quod ante negabatur, vel unde oti est interrogatio, non erit circulus vitiosus: quia circulus est redditio per idem. Si autem respondeatur, per id quod de se aliam noscivitatem habet, non erit redditus per idem. Quia autem in responsive: quare credas? respondes, quia dixit veritas prima in dicendo. Si rursus quæras, quare dixerit? non queris jam de assensu fidei, ideo respondendo per motiva credibilitatis, non respondeo tibi per eandem rationem, sed per motiva inducentia ad judicandum quod dixerit; adeoque non per idem respondeo, sed per aliud; & sic non redeundo per idem, non facio etiam circulum vitiosum, sed regressum quodammodo demonstravimus: quodammodo inquam: quia fides nihil demonstrat; sed eo sensu, quod redeat intellectus ad veritatem negatam antè, & modo, (aliunde positis prærequisitis) merentem, propter se ipsam assensum.

INSTANT Lugo. Licet non esset revelatum in particulari Deum esse primam veritatem, adhuc possent revelari alia Mysteria, & credi per fidem; imò ad assentientium quod DEUS sit prima veritas, parum juvant miracula in confirmationem fidei patrata: hæc enim solum testantur revelare DEUM Mysteria fidei, non vero esse veracem. Finge enim Deum esse mendacem, adhuc posset operari miracula,

R. P.
THEODO
ZIA NOWSK
TOMUS I.
D. VI

racula, ad captandam sibi fidem apud homines; quod ergo Deus sit veritas prima, habetur independenter à revelatione, sicut aliunde cognoscitur DEUM esse justum, bonum, &c. quare qui de hac veritate dulitaret, non posset ex virtute miraculorum ad fidem allici, sed deberet prius per rationes, vel alia via, de suo errore convinci.

R E S P O N D E T U R. Impossibile esse aliquid credi propter veritatem primam dicentem, & non revelari in actu signato, veritatem primam: quia & crederetur tunc propter veritatem primam dicentem, ut supponitur: & non crederetur, quia credi propter illam, est credi illam & omnia, quae illa in se formalissimè & explicitè importat, ut in omnibus aliis rationibus motivis evenit. Jam autem in Credere propter veritatem primam, formalissimè & explicitè importatur veritas prima, credi ergo & illa debet semper, cum creditur propter veritatem primam. Concedo miracula non probare, quod DEUS sit verax, sed solam connexionem inter veritatem primam & dictiōnem quā dicit, se esse veritatem primam. Concedo aliunde debere dejici eum, qui putat DEUM esse mendacem, & non per fidem: fides enim non est habitus probativus, sed assertivus. Sed posito quod aliunde id probatum sit, quando procedendum erit ad ipsum actum fidei de DEI veritate; nego propter aliud motivum id credi posse, quam propter ipsum *Ly Deus dixit.* Quae doctrina supponit hanc Majorem. Non repugnat habitui, ut presupponat in aliquibus circumstantiis, tanquam prærequisita actus aliorum habituum; hocque ostendit Inductio, & probat ratio, quia cum non sit natura uniuscujusque habitus, omnes actus exercere, nec sibi unus ad omnia sufficiat, bene exigere potest actus aliorum habituum, licet illi actus non sint motiva propria illius habitus, presuppositivi. Et ita Logica est habitus presuppositivus, & prærequisitus demonstrationum Metaphysicarum, motivorumque illius, & tamen hæc motiva, non sunt motiva Logicæ. Cum ergo etiam habitus fidei, non sit sibi sufficiens quoad omnia, maximè quoad probationes, est enim habitus, non nisi, ut dixi, assertivus, sit ut presupponat actus aliorum habituum & motiva; licet illis ipsis non moveatur.

Punctum Difficultatis 4.

Quid de reliquis objectionibus.

Objetor Tertiò. Divina dictio non potest habere rationem primi motivi Ergo in ilam non refolvitur fides. Antecedens probatur: quia Divina dictio, non potest sufficienter, & certè, movere ad assensum: nisi intelligatur per prius saltem originis, involvere rationem veritatis primæ, tanquam suæ compartis mo-

ventis ad assensum: Sicut enim quæcumque dictio vel locutio alicujus, non potest habere vim movendi ad assensum certum, nisi constet per prius de veritate dicentis, ita & de dictione Dei, idem sentiendum.

R E S P O N D E T U R. Hoc Argumentum non habere exactam phrasin: quia nomine prioritatis originis intelligitur: quia hoc ab hoc procredit seu producitur physicè, & tamen sine ulla prioritate dependentia. Jam autem veritas prima, non producit veritatem primam in dicendo. Sed quidquid sit de phrasī, dici potest, quod per prius ratione, præsupponatur DEUS esse veritas prima, quam veritas in dicendo: ita tamen, ut pro illo priori, nondum possit intelligi fidei Actus: quia hic non potest esse sine proportionato motivo, quod est, non nisi DEI dictio: licet pro posteriori signo, sit actus fidei, realiterque accipiendo illum assensum est actus fidei: quia in divisibilia & credo veritatem primam, cum credo propter veritatem primam: *Quia dixit.*

INSTAT Primò Koninck Disp. 9. Dub. 4. Videatur esse stultum, credere esse aliquem Veracem: quia ipse dicit: nec item credi potest, Deum existere: quia Deus dixit, namtidem ridiculum videtur credere aliquem existere: quia ipse hoc de se testatur.

R E S P O N D E T U R. Etiam in humanis, si quis non assensu certo vel probabili moraliter, sed assensu fidei debet credere aliquem esse veracem, debet id credere, quia id dixit; quod si fiat sine motivis prudentialibus, stultum erit; secus si fiat cum iisdem. Imò defacto ita contingit, dum assentior huic Verbo, *Crede, non te fallo,* qui assensus est propter, quia dicitur; & si fallax dicens, dicimus decepti verbis illius. Ergo apparet dictiōnem illius fuisse rationem motivam assentiendi. Quia autem in assensu supernaturali fidei, cum debitissimis prærequisitis, præbetur hic assensus, quod DEUS sit Verax, quia dicit se veracem; fit ut ille assensus non sit stultus.

INSTAT Secundò. Resolutorium fidei quod non nisi unum assignavimus, debet esse tale, ut in singulis actibus fidei reperiatur; Sed quod Deus dixerit non potest singulis actibus fidei convenire. Quod ipsum probatur: quia non potest competere actui primo fidei, qui est credere Deum esse. Quod ipsum probatur, prius est assentiri ipsi rationi assentiendi quam objecto cui assentior, propter illam rationem assentiendi; sed non possum assentiri prius rationi illi assentiendi, quam assentiar ipsi objecto. Ergo illa ratio assentiendi, quia Deus dixit, non est ratio assentiendi illi objecto, Deus est. Minor probatur: quia non possum assentiri prius quod Deus dixerit, quam assentiar quod sit, prius est enim esse, quam dicere.

(c) 3

Porro

Porrò ipsi esse, non possum assentiri: quia vel assentior illi propositioni quia Deus est, ex eo: quia dixit; & hoc non: quia antequam assentiar huic propositioni, quia dixit, jam in priori, assentiri debo, quia est; & tamen non possum assentiri ex eo: quia dixit; quia Ly dixit, non potest præsupponi ante esse, & assensus ad dixit ante assensum ad est. Ergo ex eo quia dixit, non possum assentiri huic propositioni est Deus. Non etiam possum assentiri ex alio motivo: quia vel assentior illi propositioni, Deus est per fidem, vel non per fidem: si per fidem, & tamen non assentior propter motivum, quia Deus dixit. Ergo non est fidei universale motivum, Deus dixit. Si autem non assentior propter fidem. Ergo ille assensus, quia DEUS dixit, non erit firmus: quia non possum majori certitudine assentiri Deum aliquid dicere, quād illum existere; cum illa dictio, infundetur ipsi esse. Ergo si illum esse, non habeo pro certo, certitudine summa, nec habebo quod dixerit: quia quod dixerit fundatur in assensu quod sit, quod ipsum fundamentum, non est summē certum.

RESPONDETUR. Prius esse ratione assentiri ipsi rationi assentiendi, quād objec̄to: sed non prius re; hinc prius ratione assentior assensu fidei, quod Deus dixerit, quād Deus sit. Et licet prius sit esse, in ordine metaphysico & physico quād dicere, non tamen prius ordine fidei: quia ratio assentiendi prior est, tanquam caula formalis, objecto, cuius est ratio assentien- di. Et quantumvis in assensibus Metaphysicis & spectato ordine ipsius esse; antequam assentiar illi propositioni quia dixit, jam in priori assentiri debo, quia est; non tamen in illo priori, & pro illo priori, assentiri debo assensu fidei: quia pro illo priori nondum intelligitur moti- vum fidei. Hinc quamvis pro illo priori, pro quo antecedit assensus ad esse, non sit ille assensus ad esse firmissimus: quia nondum intelligi- tur elicitus ob certissimum motivum: in signo tamen posteriori, tum primum evadit ille actus certissimus, quia evadit innitens ipsi DEUS dixit. Quia autem fides de esse Dei, non inniti- tur nisi ipsi Ly Deus Dixit, sit, ut adhuc ipsum illud esse, teneatur summa & infallibili certitu- dine.

SUPPONIT PRIMÒ. Hęc Responsio, quod in ordine Metaphysicorum: prius sit assentiri Deum esse quād veracem esse.

RATIO quia cum metaphysica attendat ad esse, & ordinem objectorum, secundum intrinse- cani suam rationem spectatorum, adeoque non aquendendo primò ad dicere: cumque sint da- bilia motiva, persuadentia Deum esse, non pe- tibilia, ab ipsiusmet veritate: Hinc sequendo ipsius Esse ordinem, Metaphysica, per prius de-bet demonstrare esse Dei. Econtra autem fi- des attendit, ad dicere, nec in illa est motivum assentiendi, nisi petibile ab ipsiusmet dicere.

Hinc in fide non habetur per prius assensus: ad esse Dei, quam ad dicere. *Vnde ultius*

SUPPONIT SECUNDÒ. Quod in fide non possumus prius naturā assentiri Deum esse assen- su fidei, quād assentiamur illum veracem esse.

RATIO, quia pro illo priori, & assentiremū Deum esse assensu fidei ut supponitur, & non af- sensu fidei: quia pro illo priori, nondum intelli- gitur motivum formale fidei, hoc est quia Deus dicit, nullumque aliunde ostenditur esse modi- um fidei.

SUPPONIT TERTIÒ. Non esse necesse, quod assensus Deum esse, præcedat realiter in fide af- sensum, quo credo, id Deum dixisse. Illustra- ri hoc præter dicta potest aliquibus instantiis.

Pone ab æterno creaturam rationalem, pone etiam ab æterno DEUM manifestantem hanc propositionem *Credo me esse; quia dico me esse;* in illo casu, prius non possem assentiri re, Deum esse, & posterius assentiri huic; quia dicit se esse, quia alias non ab æterno elicere hunc actum Credo Deum esse quia dicit se esse: præcedere enim illum realiter actus credendi, de ipso esse, & tamen eo, quod est ab æterno, nihil est prius realiter. Supponit autem instantia, ab æterno posse illum actum elici. Pone, hominem ne- scientem, Deum esse, nec scientem, quod credi illi debeat, quia dicit se esse. Pone rursus de terminantem Deum determinatione etiam ad instans temporis, ut eliciat hunc actum Credo Deum esse, quia dicit se esse, quo casu non præcederet assensus fidei de esse Dei, assensum, quia Deus dicit: & tamen casus, non est impossibilis. Idem in materialibus ostendi potest. Pon speculum æternum, pone etiam florem æter- num, non potest esse prius te flos emittens sui speciem, quam speculum illam recipiens; & tamen prior est productio ejus speciei, repre- sentatione. Sicv. g. nelciebam esse in retum- nitura sonum, ponatur sonus, non prius novi lo- num esse, quād audiam illum; licet in illa audi- tione, prius si natura, esse soni, cui conjuncta est realiter auditio soni. *Ex quibus omnibus Col- ligitur, non esse etiam necesse, ut assensus de es- se Dei, præcedat realiter, assensum de dicere.*

SUPPONIT QUARTÒ. Quod concedatur quidem in assensu fidei, prius esse ratione, assensum de esse: hoc enim exigit ordo naturæ, conditio præcognitorum; & ne motivum sit de subiecto non supponente: sed non intelligi pro illo priori assensum fidei, sed non nisi pro posteriori. Cujus Ratio jam aspiciata: ita ut illa formalitas unius realiter cognitionis, inquantum veratur per prius circa Dei esse, non intelligatur actus fidei, nisi propter realeri connexionem, cum posteriori formalitate, inferente ipsum DEUS Dixit; & hoc non obest, quominus illud ipsum esse Divinum, credatur actu fidei: quia ut alli- cui actu competat ratio fidei, non debet spe- ciali actu inadæquate excluso que formalis; sed ad-

R. P.
THEODO-
zjanowsk
Tbit. Act. V
D. VI

adæquatè, & secundum tortum esse reale, quod dicit.

SUPPONIT Quintò. Assensum illum, qui exhibetur rationi assentiendi priusquam exhibeat Objecto materiali, non debere fieri per distinctum assensum, sed per assensum inclusum, in ipso assensu ad objectum; quamvis intra cunctem actum realem, prior sit formalitas assentiendi ipsi rationi assentiendi, quam objecto propter illam.

RATIO. Tum quia oppositum dicere, esset multiplicare Entia sine necessitate. Tum quia daretur processus in infinitum in istis rationibus assentiendi. Si enim assentiendo rationi, debo per distinctum assensum assentiri, etiam illum ipsum assensum, debo per distinctum actum facere: non enim est major ratio de uno, quam de alio. Tum quia, quod est ratio formalis alteri, est & sibi ipsi, ut probatum supra. Ergo & quod est ratio assentiendi alteri, potest esse ratio assentiendi sibi.

INSTABIS Tertiò. Ex Response sequi, quod non possit esse primus actus fidei, de DEI esse. Cùm tamen dicat Apostolus, Accedentem ad Deum oportet credere quia est: & tamen iste accessus, primitatem significat.

RESPONDETUR. Adhuc poterit esse primus actus fidei de Dei esse, non quomodocunque, sed vel inclusu in ipso dicere, vel propter dicere: præcipue cum Apostolus non significet exclusionem dictioris Divinæ, in primo actu fidei.

OBJICITUR Quartò. Ignotius non potest esse ratio cognoscendi notius. Sed notius est nobis Deum esse, id enim est evidens per demonstrationem, nullo modo autem evidens, hoc Deum testari. Ergo illud testimonium, non potest esse ratio assentiendi.

RESPONDETUR. In habitibus sequentibus evidentiam, attendi debet ut assumantur Notiora, in habitibus autem in evidentibus, assumi debent ea quæ habere possunt rationem motivam, præcipue ultimam, quæ in fide non est Dei esse, sed dicere. Unde si per notius intelligas id in quo in fide conquiescere possit intellectus; sic in illa notius est Deum dicere quam esse: licet in ordine Metaphysico, notius sit esse, quam dicere.

Objicit Quintò. Rip. d. 3. a. n. 41. quod sint motivum inadæquatum fiduci motiva credibilitatis. Non potest assentiri intellectus immediate Mysterio revelato, etiam per assensum obscurum, nisi præluceat lux extrinseca alicuius obiecti. Ergo sine illa, non assentietur existentiae revelationis.

RESPONSUM. Sine luce extrinseca motivum credibilitatis tanquam conditione, non exhibendum assensum existentiae revelationis: licet illa lux extrinseca, non se habeat per mo-

dum motivi. Insuper disparitas in simili data Lugoni.

INSTAT Primò. Sola apprehensio revelationis, quo ad intrinseca prædicata, non sufficit suadere intellectui assensum illius. Ergo necesse est assumi debent prædicata intrinseca, nobis nota.

RESPONSUM. Debere ea assumi tanquam conditionem, non tanquam motivum.

INSTAT Secundò. Dantur plures assensus Supernaturales immediati & obscuri, qui non moventur ex testimonio Dei; sed ex aggregatione plurium circumstantiarum.

RESPONDETUR. Omnes illos assensus, moveri solo testimonio Dei tanquam formaliter; aggregationem autem illam, esse nonnisi per modum conditionis.

INSTAT Tertiò. Potest etiam per nos, assensus naturalis moveri, ex objecto formaliter supernaturali revelationis Divinæ, ex quo movetur assensus supernaturalis fidei, nullo existente discrimine ex parte objecti inter utrumque. Sed assensus naturalis existentiae revelationis, potest moveri ex revelatione ut credibili notis extrinsecis Ergo & Supernaturalis.

RESPONDETUR. Notæ illæ extrinsecæ, etiam respectu fidei naturalis, non se habebunt nisi per modum conditionis: quia etiam illius motivum formale, erit nonnisi Dei dictio: ob supra dicta. Unde etiam illa fides naturalis, supposita revelatione, habet objectivam infallibilitatem summam; licet non habeat summam, petitibilem à ratione principii & sui ordinis: nam ejus principium est intellectus, qui falli potest, & ordo est naturalis.

INSTAT Quartò. Sufficit motivum partiale fidei esse revelationem, si quidem eo ipso, quod revelatio DEI sit motivum partiale, non poterit existere assensus supernaturalis, non existente te ipsa revelatione DEI: defectus enim motivi partialis, sufficit ad defectum totius assensus.

RESPONDETUR. Non sufficere ad assensum infallibilem, ut unum nonnisi partiale motivum sit infallibile: quia Conclusio sequeretur debilitatem partem, & state debet principium Propter quod &c. Concedo defectum fidei ex singulis posse habeti, adeoque si desit revelatio: sed querrete restat, quomodo bonum actus fidei infallibilis, haberi possit, si non sit ex integrâ causa, non habendo scilicet adæquate motivum infallibile.

INSTAT Quintò. Infallibilitas & certitudo, non convenit assensui supernaturali, ex objecto formaliter, sed ex modo tendendi: nam idem objectum formale, respicit assensus naturalis fallibilis, & incertus. Ergo quamvis assensus fidei moveatur ex revelatione in consortio aliorum non infallibilium, tamen assensus erit infallibilis, ratione existentiae revelationis.

(e) 4 RESPO-

R E S P O N S U M supra. Certitudinem objectivam peti ex formalis, camque reperiri etiam in fide naturali, quæ fallibilis est ratione principii, sed non ratione formalis motivi: quod idem supponitur in utraque fide: quantumvis certitudo subjectiva possit haberi ex modo tendendi. Casu autem quo moveatur fide naturalis fide supernaturalis, vera revelatione, in consilio aliorum fallibilium; si illa accipiuntur non per modum motivi, sed conditionis applicantis, erit assensus infallibilis: secus si assumentur ut motivum: neque enim posset esse assensus infallibilis, si motivum illius non foret infallibile.

A D A U T O R I T A T E S quod attinet, quas objicit: Concedo verum esse quod dicit August. Lib. contra Epist. fund. epist. 4. Tenet me in Ecclesia consensus omnium populorum, tenet me veritas miraculorum & Epist. 9. Infirmata Catholicorum auctoritate; jam nec Evangelio credere potero: quia per eos illi credideram. Sed his locis aliisque, quæ recitat, non tribuitur motivis illis, ratio formalis motiva credendi: neque enim illic quidquam de hoc motivo. Deinde admittimus & nos motiva credibilitatis in fide, quæ sunt quasi inchoativa, ut postea fides, suo nitatur fundamento.

O B J I C I T Sexto. Argumentum quod sibi opposuit Rosm. Si prima veritas crederetur propter revelationem, non crederetur propter revelationem quamcunque, sed propter infallibilem. Ergo veritas Divina creditur, ut objectum materiale, propter se ipsam, ut objectum formale; ex quo sequitur processus in infinitum: quia quando creditur veritas Divina ut constituens Revelationem Divinam in esse infallibilis, vel creditur propter se ipsam independenter à revelatione, vel dependenter primum non; quia omnis actus fidei innititur revelationi. Si secundum dicatur, credit argumentum cum non creditur propter revelationem quamcunque, sed infallibilem, de qua ipsa credit quæstio, quomodo creditur?

R E S P O N D E T U R. Non dandum tunc processum in infinitum: quia crederetur quod est veritas Divina propter infallibilem revelationem, qua tamen, quia sibi ipsi esset infallibilis, terminaret processum.

O B J I C I T Septimo. Arriaga d. i. n. 58. Antequam homo credit, debet habere prudentia motiva credibilitatis. Ergo etiam ut credit Deum esse veracem.

R E S P O N D E T U R. Concedendo totum. Sed illis motivis positis, negatur posse formari actum fidei, nisi propter Quia Deus dixit.

I N S T A T. Ponamus Angelum aliquem incapacem erroris & mendacii, nunquid propterea, nisi quis rationem aliquam ejus veritatis mihi proponat, potero ego prudenter dicere. Credo illum Angelum esse essentialiter veracem, quia de se dicit.

R E S P O N D E T U R. Non posse credi prudenter nisi positis prærequisitis. Ceterum in consequenti, illisque suppositis, si volo effici actum fidei de illius veridicitate, non potero id facere, nisi propter, quia dicit de se.

Punctum Difficultatis,

Infertur qualis sit processus in Actu Fidei.

S Y L L O G I S M U S quem alias appellavimus *Fidelis*. Sin principiis nostris est talis. Omne quod Deus dicit, est credendum quia Deus dicit. Sed Deus dixit v. g. se esse incarnatum. Ergo DEUM esse incarnatum, credendum est quia Deus dicit. Ubi major pro motivo habet Dei veritatem, quæ se habet per modum moti, ita tamen ut actus ille fidei, sit mediatus, quia fit propter motivum, quod est Deus dixit. Minor autem habebit assensum immediatum, quia ipsum *Ly Dixit Deus* complectetur. Conclusio etiam involvet actum fidei, quia involvet ipsum *Ly Deus dixit*. Sic debere formari predictum Syllogismum, ostendunt superius dicta, & infra dicenda, ubi de motivis credibilitatis.

Quæ contra objici possent, desumi possunt Haunoldo aptando ea quæ ipse oppofuit Syllogismo fidei, prout cum formavit Lugo. *Hinc cumillo*

O B J I C I T U R Primò. Ex iis quæ habet libo tertio num. 69. Revelations Dei non debet esse inutiles; sed conducere ad instructionem nostræ ignorantia: juxta illud Pauli, quod omnis Scriptura Divinitus inspirata, utilis sit ad docendum: fraudem tener predictus Syllogismus, non ad aliud servit, quam ut assentiamur veritati, reflexè, propter eandem veritatem, directè cognitam, hoc autem nullam habet estimabilem utilitatem.

R E S P O N D E T U R. In primis retorquendo argumentum: Sic in Principiis suis formavit praefitem Syllogismum Haunoldus. Omne quod Deus summè verax revelavit, esse incarnatum, est incarnatum. Sed verbum est aliquid, quod DEUS summè verax revelavit esse incarnatum. Ergo Verbum est incarnatum. Qui Syllogismus si argumentum tener, non procederet debite, quia non esse utilis ad instructionem nostræ ignorantia: quid enim instructionis haber, quod scilicet Revelatio, inferens esse incarnatum, inferat esse incarnatum: & si inutile est, assentiri veritati reflexè, propter eandem veritatem, directè cognitam, nec in praefenti adfert utilitatem assentiri Revelationi esse incarnatum quod est incarnatum: aptabiturque intento Lugonis quod pro se adfert Objiciens: & si est utile, credere quod id est incarnatum quod Deus summè verax revelavit incarnatum, utile etiam erit credere id quod Deus dixit, quia Deus dixit. Deinde: forte hoc

R. P.
THEODO
zianowsk
Tom. I. Z
D. VI

hoc argumentum non petit formatum superius Syllogismum: potius enim in illo ostenditur fidei motivum esse Ly Deus dixit, & non inducit assensus veracitati reflexe, propter veracitatem directe cognitam. Denique ostenditur utilitas prædicti Syllogismi, quia scilicet inducitur Fidelis in estimationem veracitatis Divinæ, quam solam apprehendit, tanquam sufficiens motivum.

Objicitur Secundò. Si ita formandus est ille Syllogismus, sequitur, nullum mysterium fidei credi directè, sed semper reflexè: quod est contra omnium sensum.

RESPONDETUR. Quod sit in oppositum sensus communis Doctorum, non satis liquet. Cæterum distinguenda est hæc reflexio: nam si nomine reflexionis veniat, quod scilicet nullum sit mysterium fidei (excepta prædicta Majore) quod non credatur nisi propter Ly Deus dixit, cui jam præbitus est in Majori assensus: hoc sensu, concedo omnem mysterium fidei, reflexè cognosci, licet non cognoscatur, aliqua alia reflexione. Imo puto non posse aliter exprimi creditionem de Incarnatione nisi per terminos prædictæ conclusionis. Credo enim Incarnationem, formalissimè importat assensum, quia DEUS dixit, cum omne credo, sit assentior propter Ly Dixit. Per quod etiam ostenditur bonitas prædicti modi formandi Syllogismum, quia solus ille importat actum credendi mysterio, qui actus credendi, cingitur illa conclusione, cinqüe debet.

Objicitur Tertiò. Si tenet prædictus Syllogismus, posset ex duabus præmissis affirmatis inferri Conclusio negativa, quod est contra Regulas Logicæ. Probatur Seqv. exemplo. Quidquid Deus dicit est verum. Sed DEUS dicit Adamum non obediisse præcepto. Ergo Adam non obediuit.

RESPONDETUR. Syllogismi prædicti hanc debuisse formari conclusionem. Ergo Adamum non obediisse præcepto, est verum: quæ præpositio non est negativa, sed affirmativa. Et certè aliud est formari Conclusionem Negativam, & aliud subiectum ponit Negativum cum copula affirmativa. Ex duabus affirmatis non potest ponit Conclusio Negativa, ut demonstrant Dialectici; potest ponit subiectum Negativum, ut in præsenti ponitur, præcipue cum hoc ipsum subiectum Negativum præcesserit cum sua Negatione, in præmissa affirmativa.

QUÆRES. Quid sit tenendum de Syllogismo prout eum formavit Haunoldus num. 72. Omne quod Deus summè verax revelavit esse incarnatum, est incarnatum: Sed verbum est aliquid, quod Deus summè verax, revelavit esse incarnatum. Ergo verbum est incarnatum. Videtur non legitimè, nec secundum conditionem credendi, formari hic Syllogismus. Nam in primis motivum illius Majoris nullum ponitur,

tur, et si dicatur esse in terminis Notæ, facient in contra, argumenta superius allata. Si dicatur credi illam, exprimere debuit et motivum credendi, ut superius dictum. Deinde debet hic Syllogismus ita formari, ut assensus Conclusionis, contineat immediate, non tantum articulum fidei, sed etiam ipsum credendi actum, idque ex eo: Quia Conclusio, est ultimum complementum & definitivum ut ita dicam assensus, quiesque affirmandi vel negandi in illa linea. Porro Ly verbum est incarnatum, non ostendit quidquam de illa creditione, sed simplicem affirmationem, quod verbum sit incarnatum, adeoque non habet quidquam de linea credendi, nec habet expressionem ipsiusmet fidei, seu assensus quia Deus dixit, quod tamen requiritur, ad actum fidei: idque ex eo: Quia Conclusio Syllogismi fidelis, importat jam finitum processum, qui erat necessarius ad credendum, exprimere quæ debet assensum distinctum à reliquis assensibus, quod non exprimit illa propositione: Ergo verbum est incarnatum: & licet Conclusio Metaphysica, exprimit assensum debitum Metaphysica, Conclusioque Metaphysica, debet esse formalissimus Metaphysicus actus; ita & Creditio, includi debet in Conclusione Syllogismi fidelis, quia illa, est formalissimus Actus fidei.

DIFFICULTAS III.

Revelatio extrinsecā quomodo se habeat ad rationem formalem Propter quām Fidei?

REVELATIONEM extrinsecam ingredi formaliter motivum fidei docet cum Communi Suar. Vasqv. Valentia, Koninck disp. 9. dub. 4. Lugo disput. i. sect. 7. Pont. disp. 27. num. 7. Ripalda disp. 2. num. 115. Arriaga disp. 2. num. 4. Oviedo contr. 2. num. 48. Negat autem Cajetanus & Aureolus.

Punctum Difficultatis 1.

Distinguitur & Probatur Conclusio.
PRÆMITTO Primo. *Revelationem duplicer spectari posse. Activam seu intrinsecam & passivam seu extrinsecam. Activa revelatio nihil aliud est, nisi ipsa veritas prima in dicendo, prout est actu principium internum, dictionis externæ. Passiva autem, est aliquid creatum, extrinsecumque signum, & effectus illius veritatis in dicendo, qualis est, exempli gratia interna illuminatio, formatæ voces à DEO.*

PRÆMITTO Secundo. *Conformiter hic de ista revelatione passiva discurrendum esse, ac discurrirrit de actu Dei libero: sicut enim communis, à non esse volentis mundum, ad esse volentis mundum, transit Deus mutatione ad extra in Creaturis facta; sic etiam à non esse dicentis actu, ad esse dicentis actu, transit DEUS mutatione ad extra in Creaturis posita; hoc est signo aliquo, quo DEUS manifestet suum conce-*

ptum

ptum de aliquate, & illud signum dicitur *revelatio passiva*, vel *extrinseca*.

PRÆMITTO Tertiō. *Possit aliquid spectare ad conceptum objecti formalis & non habere rationem objecti formalis.*

RATIO, quia multa spectant ad conceprum aliquorum, & tamen non habent rationem formalisativam eorum, ad quorum conceptum spectant. Nam exempli gratiā, ad conceptum formalem relationis spectat terminus, non tamen est formaliter relatio. Item ad conceptum formalem privationis, spectat subjecti capacitas; non tamen illa subjecti capacitas, habet rationem privationis; cūm privatio sit non esse, jam autem capacitas illa, sit ipsum Ens. Quod ipsum ulterius in hoc resolvitur: quia possunt aliqua ingredi conceptum formalis, non tantum tanquam formalisativa, sed etiam tanquam perentia cointelligi ab ipsomet formalis, & si ipsam definitiones, non semper procedunt per causas intrinsecas, benē etiam id quod ingreditur conceptum objecti formalis, poterit, non esse formale.

PRÆMITTO Quartō. *Non esse difficultatem. An revelatio Dei activa seu intrinseca sit objectum formale fidei.*

RATIO, quia sic sumpta revelatio, est ipsa veritas prima in dicendo, quæ alias jam supponitur esse motivum formale.

PRÆMITTO Quintō. *In hoc solum punctum difficultatis versari. An scilicet revelatio passiva, communius vocata extrinseca, sit formale fidei.*

DICENDUM Primo. *Revelationem passivam pertinere ad conceptum formalis objecti fidei.*

PROBATUR Primo. Impossibile est concipere rationem connotativam sine suo connotato: quia & conciperetur ut supponitur connotativa ratio, & non conciperetur; cūm ipsum connotatum, sit illud, ratione cuius, illud objectum, est connotativum. Sed veritas prima in dicendo, prout talis in actu secundo, est ratio connotativa, & connotatum illius, est revelatio passiva. Ergo veritas prima in dicendo prout talis in actu secundo, non potest concipi, sine revelatione passiva. Subsumitur. Sed veritas prima in dicendo prout talis in actu secundo, est objectum formale fidei, & ultimum resolutiorum, ut supra probatum est. Ergo revelatio passiva, pertinet ad conceptum formalem objecti fidei. Minor principialis probatur. Si veritas prima in dicendo, prout in actu secundo talis, non esset ratio connotativa revelationis ad extra, hoc ipso non esset veritas prima in dicendo, prout in actu secundo talis. Quod ipsum probatur; quia tolle revelationem passivam, nihil potest ostendi, per quid transeat veritas prima in dicendo, à non esse dicentis in actu secundo, ad esse dicentis in actu secundo. Ergo apparet, quod sine illa revelatione passiva, non

esset veritas prima in dicendo, prout in actu secundo talis.

PROBATUR Secundō. Illud pertinet ad conceptum formalem objecti fidei, quod ingreditur definitionem objecti formalis fidei. Sed revelatio passiva, ingreditur definitionem formalis objecti fidei. Ergo. Major probatur suppositione statū questionis: quia scilicet nihil plus intelligimus, per ingredi conceptum formalis objecti, quam ingredi definitionem objecti. Minor autem probatur; quia veritas prima in dicendo, prout in actu secundo talis, definitio objecti formalis fidei, & hanc rationem ingreditur revelatio passiva; quod probatur: quia illam definitionem ingreditur esse in actu secundo talis, hic autem actus secundus, non est in Deo praecise ratione, ipsius Dei, alias DEUS mutaretur. Ergo ratione aliis extra Deum: hoc est dicta revelatio passiva: cūm ad dictum illius prout internè compleetur, non possit pertingere, sine aliquo extrinseco, fides.

PROBATUR Tertiō. His argumentis qua in objectionibus ponuntur, qua saltē evincunt praecāctam Conclusionem.

DICENDUM est Secundō. *Revelationem Dei passivam, non ingrediationem objectivam motivum formalis fidei, seu non esse motivum formale fidei.*

PROBATUR Primo. Auctoritate S. Thomæ, qui hīc quæst. 7. art. 1. in 6. ait: *Si in se consideremus rationem formalem objecti, nihil aliud, quam veritas prima; quod non diximus in revelationem extrinsecam, quia non est veritas prima, sensisse ingredi rationem formalem objecti fidei.* Et 3. parte, quæst. 7. art. 4. in 6. Fides ait in quantum *Virtus Theologica*, est de qua cuncte non viso, sed solum de Deo. En Ly solam excludit reliqua.

PROBATUR Secundo. Argumento Negativo. Non sunt multiplicanda Entia sine necessitate. Ergo nec rationes motivæ & ultima resolutio. Sed nulla est necessitas ponendi revelationem passivam plusquam pro connotato motivi formalis fidei. Ergo erit non nisi connotatum objecti formalis, non verò motivum formale fidei. Rursus ex principio Negativo arguitur: quia si nihil oblit debemus fidei assignare motivum quam maximè Divinum & quam maxime inseipso infallibile: Sed si illi assignemus solam veritatem primam, assignabimus maximè infallibile in scipio motivum: nam quocunque Creato infallibili motivo, quale est revelatio passiva, magis infallibilis in scipio est, Divina infallibilitas & veritas. Ergo illa assignari debet.

PROBATUR Tertiō. A pari & per virtutalem inductionem. Tum quia rationem motivum objecti formalis Visionis Beatifica nihil creatum ingreditur; sed ipsa Deitas in se, seu scipio clarè revelans. Ergo & rationem motivum objecti

R. P.
THEMLO
zia nowsk
Tom. I. et Z
D. VI

objecti formalis fidei nihil Creatum ingreditur nisi ipsa Deitas in se, in quantum est veritas prima. Et sicut quamvis transeat Deus à non esse se clare manifestans, ad esse se clare manifestans, nihilominus ipsa manifestatio passiva, non ingreditur rationem motivam formalem visionis. Sic etiam nec in fide ingredietur. *Nequae valet fidicar quia se non per aliud manifestat Deus in Visione Beata.* Inferetur enim: Ergo etiam non per aliud, habet rationem & Auctoritatem moventis. Deinde quamvis non per aliud manifestet se DEUS; tamen per aliud à se, transit à non esse manifestans se in actu secundo, ad esse manifestans se in actu secundo; & hoc in genere principii effectivi est lumen: & in genere causæ ut ita dicam formalis, est ipsa visio Creatæ: quæ ipsa non ingreditur rationem objectivam beatitudinis, sed est ut quo, & tanquam tendentia ad Beatificativum. Sic etiam revelatio passiva, cùm sit effectus Divinæ veritatis manifestans, non erit etiam motivum formale objectivum: & sicut in hoc concreto: Deus est in actu secundo se manifestans; quidquid creatum est, rationem motivum non ingreditur. Sic nec in hoc concreto: DEUS est in actu secundo revelans, quidquid creatum est, ingredietur rationem objectivam motivam. Jam autem paritatem fidei & visionis fundat Auctoritas S. Pauli, *nunc in speculo, & in enigmate.* *Nequae valet ultraius fidicar.* Quod reputat beati aliquo Creato, consequenter nihil creatum ingredi potest beatitudinem: dicunt enim similiter, repugnare huic termino *summæ infallibile* nisi aliquo creato: quia quod creatum est, hoc ipso, summè, quā tale, infallibile non est, eti per te non repugnat, saltem inadæquate aliquid creatum ingredi motivum actus summe infallibilis; urgebitur quod per te, non repugnat aliquid creatum, beatitudinem formalem inadæquate constituere. Tum quia non videtur esse major connexio inter Deum ut in actu secundo dicentem, & ejus passivam revelationem, quā si inter verbi gratiæ relationem & terminum, inter actum DEI liberum & ejus connotationem: & universaliter quā sit nexus inter entia connotativa, & eorum connotata. Sedin istis, terminus & connotatum, non ingrediuntur rationem objectivam, sed merè se habent per modum extrinsecorum & potentium nonnisi cointelligi. Ergo etiam idem dicendum de revelatione passiva, comparata ad veritatem primam in dicendo. In aliis etiam materialis signum non transit in rationem formalem signati, verbi gratiæ: fumus est signum naturale ignis, nec transit in rationem formalem ignis; hederæ est signum vini vendibili, nec transit in rationem formalem vendibilitatis. Sonus vocis, est signum conceptus, nec transit in rationem formalem conceptus. Ergo & revelatione passiva, quæ est signum motivi formalis fidei,

hoc est Dei dicentis, non transibit in rationem motivi formalis.

Tum quia in fide humana, si rigorosè loqui vellemus, verba præcisa Petri, non habent rationem motivam assensus: verba enim non plus habent, quā quod sint signa ex placito, interni conceptus. Unde non est, cur illis tribuatur vis motiva, nisi tanquam signis veritatis, & applicationibus illius. Dixi rigorosè loquendo: quia moraliter, cum nostra fides & cognitio à sensibus pendeat, secundum hoc, etiam verbis, rationem motivi damus. Et certè pone verba sola, & non adde illis veracitatem Petri, quam habebunt vim ad conciliandam sibi fidem; pone autem veracitatem Petri, pone item ræ percipere conceptum illius ad me directum, certè eo casu, movebit me veritas Petri. Ergo apparet verba assimi non tanquam motivum, sed nonnisi tanquam instrumentum illius, quod solum me movet. Rursum inter Angelos datur etiam fides, ut ita dicam Angelicæ, secundum quam, unus, credit alteri dicenti, quæ dictio Angelicæ, in quantum stat in directione conceptus, certè in hac sententia, fides Angelica innitetur soli præcisæ conceptui Angelis, quem mihi manifestat. Ergo etiam fides Divina, potest inniti soli Auctoritati Divinæ, licet requiratur tanquam conditio, & aliquid extrinsecum: quia ego non possum penetrare ad internam Deilocutionem. Sed singe per impossibile te attingere ad Dei conceptum & dictiōnem internam, ipsam in se; & non te videres ipsummet Deum, nec te habere evidentiā visionis: eo casu, cur non poteris credere, & tandem tunc, nullum extrinsecum erit motivum tuæ fidei. Ergo apparet, rationem motivam, soli illi competere dictiōni internæ, quantumvis requirat aliquid extrinsecum, eo quod ad ipsam dictiōni internam pervadere non possumus.

Punctum Difficultatis 2.

Fundamenta in Oppositum.

Objicitur Primò. Variæ Auctoritates Scripturæ & Patrum quæ videri possunt apud Suarez, Valentiam & Atriagam, quæ ostendunt in assensu fidei, attendi ad revelationem Divinam, ejusque testimonium.

RESPONDETUR. Explicando has omnes Auctoritates, quod procedant de testimonio & dictiōne Dei activa, non verò passiva, nisi tanquam connotato, applicatione, effectu illius prioris. Vel certè tribuitur revelationi passivæ Auctoritas Divina figurata & tropicè, nempe signum accipiendo, pro re signata.

Objicit Secundò Lugo. Se non intelligere, quomodo prima veritas sit tota ratio formalis assensus, revelationen verò non esse rationem formalem, sed solum applicantem: Non enim minus assentior mysterio Trinitatis, quia Deus revelat,

revelat, quām quia Deus est prima veritas, nec minus me moveat unum quām aliud, sed utrumque per modum duplicitis præmissæ; non autem videtur, quomodo una præmissa sit per modum rationis formalis motivæ, & alia per modum Conditionis.

R E S P O N D E T U R. Revelationem si sumatur acti-
vè verè esse rationem motivam formalem; &
solam veritatem primam præcise, prout non di-
cit veritatem primam in dicendo, non esse suffi-
cens motivum fidei: licet revelatio passivè spe-
ctata, non sit istud motivum, sed connotatum
motivi. Illud quod adfert de duabus præmis-
sis non urget: assumitur enim hæc Major:
quod aliquid ingrediatur præmissam, non est eo
ipso objectum formale motivum assensus, vel
ratio formalis. Probat hoc Inductio. Quia
quando dico in præmissa, ignis applicatus urit,
hic ignis est applicatus. Ergo urit; non sequi-
tur exinde applicationem, esse rationem for-
malem igniendi, quæ ignitio, est objecte sumpta
Conclusionis, cæm Formalis Conclusionis sit Actus,
de illa ignitione. Rursus possumus ponere in præ-
missis, ipsa motiva credibilitatis dicendo verbi
gratiæ. Omne quod Deus dicit, & est mihi
per motiva credibilitatis evidens moraliter il-
lud credendum est, nec tamen eo ipso motiva
credibilitatis, sive ratio formalis credendi, quæ
omnia accipienda hoc sensu, quod scilicet applica-
tio verbi gratiæ non sit ratio formalis, respectu
objectivæ sumptæ Conclusionis, licet sit ratio
formalis, respectu sumptæ formaliter; ita ut et-
iam revelatio passiva, non sit ratio formalis, re-
spectu sumptæ objectivæ Conclusionis fidei.
Quorum omnium Ratio est: quia præmissæ
non sunt determinatae, ut in illis non nisi rationes
Formales ponantur; cum possint etiam ponere
Conditiones; quā Majori stabilitate assumitur ali-
ud principium, quod idem debeat esse objec-
tum Conclusionis, quod est præmissarum: Si
ergo præmissa aliquid important, non nisi pro
Connotato, & non tanquam rationem forma-
lem, etiam Conclusionis respiciat illud tanquam
Connotatum, & non tanquam rationem forma-
lem. Quia ergo ex dictis supra, revelatio
passiva, ingreditur quidem præmissam assensus
fidei, sed ingreditur tanquam Connotatum, fit
ut revelatio passiva, non sit motivum formale
fidei. Hæc ergo propositio; Quod ingreditur
præmissam assensus credendi, est motivum cre-
dendi; distinguuntur: est motivum credendi, si
non ingreditur tanquam connotatum. Concede-
do propositionem. Nego autem si ingredia-
tur tanquam Connotatum.

I N S T A T P R I M Ó K O N I N C K. Id in aliquo af-
fensi uhabet rationem objecti formalis, quod est
medium seu ratio nos movens ad assensum, ut
patet in affensi Conclusionis ob evidentiam
præmissum & consequentiam. Atqui ratio,
movens me ad assensum fidei Divinæ, est testi-

monium DEI, ideo enim credo: quia DEUS
testificatus est. Ergo.

R E S P O N S U M distinguedo Minorem. Ra-
tio movens ad assensum, est testimonium DEI
actuum, & secundum id quo dicit intrinsecum.
Concedo Minorem; testimonium Dei, secun-
dum quod spectatur passivè, & tanquam aliquid
extrinsecum, connotatumque, movere me
Nego Minorem. Paritas erit de præmissis
evidentia & consequentia non teneret, que
posito, quod illa evidenter Præmissatum de
Consequentiæ, non esset motivum assentendi,
non posset reperiri ratio ulla assentendi Con-
clusio. Quamvis autem ratio assensus fidei
non sit revelatio passiva, sed se habeat nominis
per modum connotati, manet adhuc motivum,
nempe veritas prima in dicendo, quod sua in-
trinseca spectata.

I N S T A T S E C U N D Ó. Ex dictis sequi, quod respec-
tatio passiva respectu assensus fidei, ita se habe-
ret, sicut se haberet locutio ejus, qui mihi ostendit
aliquam Conclusionem sequi ex præmissis
per se notis, hoc autem aperte est fallum, qua-
si res creditæ, deberent aliunde quam ex testi-
monio Dei habere, quod sint vera.

R E S P O N D E T U R. Concedo interim
quelam, si procedat de revelatione passiva. Re-
cetiam creditæ habebunt aliunde, quam ex testi-
monio Dei passivè sumpto, & secundum Con-
notata, suam veritatem: nempe à testimonio
Dei sumpto activè, & secundum sua intrinseca.

I N S T A T T E R T I Ó. Ad Objectum formalem
dei, requiritur vera Dei testificatio: sola autem
interna Dei locutio, nisi accedat aliquid excep-
tum signum, nequit respectu nostri esse testifi-
cacio, externumque illud signum, componer
unam cum interno actu, locutionem.

R E S P O N D E T U R. Argumentum multum pro-
bare, quia probaret cœna partem, esse tem-
pore vespertino, quia nisi illud accedat, non erit
conuersio illa, cœna. Directè ex dictis dis-
guitur minor. Sola interna Dei locutio, nill
accedat aliquid lignum, tanquam ratio forma-
lis motiva, non potest nos moveare. Nego Mi-
norem. Nisi accedat tanquam Connotatum
applicatio, & præcise significatio ejus, quod ha-
bet rationem motivi. Concedo Minorem
Distinctioque Consequentia Nego Consequen-
tiam. Componet autem passiva revelatio
unam locutionem, unitate, quæ est inter signum
& signatum, inter connotatum & connotatum.

O B J E C T U M T E R T I Ó A M I C U S. Testificatio exter-
na Dei, habet eandem certitudinem, quam ha-
beret in creatu veritas. Ergo non minus infalli-
biliter movebit. Antecedens probatur. Nam
testificatio Dei, est actus secundus, directus, &
imperatus à prima veritate: testificatio enim
Dei, est ipsa locutio Dei, per quam nobis sua
creta manifestat: implicat autem actum direc-
tum.

R. P.
THOMAS
ZIA NOWSKI
Tom. I. e. 2
D. VI

dum & imperatum à voluntate DEI, non habere eandem certitudinem & infallibilitatem, quam habet veracitas DEI: nam si actus hic posset esse fallibilis, & ipsa veritas prima, à qua immediatè dirigitur, fallibilis esset. Consequentiā probat. Testificatio DEI, proponit intellectui credentis, ut constituens unum cum prima veritate, & ut actus secundus, cum primo. Ergo non est ratio, cur potius sit conditio & non ratio formalis assentiendi.

RESPONDETUR. Testificationem externam activè sumptam, habere increatam summam certitudinem; non tamen testificationem externam passivè & secundum connotata spectatam. Testificatio etiam DEI, non nisi secundum intrinseca spectata, & activè, est actus secundus, imperatus ex modo nostro concipiendi à prima veritate: non enim actus ille, secundum id quod dicit intrinsecè, est quid Creatum. Deinde cùm illa revelatio passiva, sit quid Creatum, non potest ei identificari certitudo increata seu summa: consequenter non erit ipsa secundum se, motivum summè infallibile; sed connotatum motivi summa infallibilis. Actus item ille imperatus, constituit Unum cum imperante, sumptus secundum id, quod dicit in recto, quoad intrinseca & activè: nam sumptus præcisè secundum quod connotata liquid Creatum, constituit Unum Unitate signi & signati, connotativi & connotati. Quando autem querit Amicus, quid desit revelationi externæ, quo minus sit formale objectum, responsum est in probationibus Conclusionis.

INSTAT idem. Nequit intellectus credentis, assentiri veritati revelatae, nisi prius saltem ratione, assentiatur revelationi Divina, ut à DEO testificatae, quo posito sic urget. Vel intellectus credentis, credit hanc revelationem esse à Deo fide humana, vel divina. Si fide Divinâ habetur intentum, si humana, Contra est. Tum quia revelatio ipsa, ob infallibilem certitudinem quam habet, ut propria locutio Dei, est apta movere intellectum credentis, ad assensum infallibilem fidei Divinæ. Tum quia ab assensu in revelationem pendet assensus in objectum revelatum, qui cùm sit fidei Divinæ, non potest pendere ab assensu fidei humanae.

RESPONDETUR. Nequit intellectus revelatae veritati assentiri, nisi prius assentiatur revelationi, modo proportionato; hoc est, nisi fide divinâ assentiatur, tanquam motivo credendi ipsi revelationi activa, passivè autem sumpta assentiendo, tanquam Conditioni. Casu autem quo ipsa revelatio passiva transeat in speciem objecti fidei, non assentiar illi ipsi ob illam ipsam tanquam motivum formale, quia illa ipsa non est summè infallibilis, cùm non sit summa infallibilitas, qua est Deus, sed assentiar illi, propter revelationem activam.

Objicit quartò idem. Revelatio unit primam veritatem cum objecto revelato, ut locutio externa internam nobis unit, quam nobis manifestat. Si autem unit veritatem primam cum objecto revelato, hoc ipso non erit conditio sed ratio formalis assentiendi. Quod ipsum probat: quia pura Conditio, nullam vim motivam in ordine ad effectum causandum confert causæ, sed solum tollit aliquod obstaculum, quod causam impedit, ne suam virtutem circa effectum exercere possit. Revelatio autem, speciale vim motivam primæ veritati confert, ad movendum proximè intellectum credentis, quia revelatio, non solum applicat primam veritatem intellectui credentis, sed etiam illi communicat suam infallibilem certitudinem, quam ut locutio externa Dei, ab ipso directa & imperata, habet.

RESPONDETUR. Si paritas teneat de locutione externa, illa pro nobis est: sonus enim vocis, non est motivum formale credendi, sed Auctoritas formantis illum sonum. Negatur etiam Minor, nempe quod revelatio passiva communicet infallibilitatem veritati primæ, habet enim illam veritas prima de se, nec perficitur à Creatis. Objecto etiam credendo revelatio passiva non adfert summam infallibilitatem, hæc enim soli Deo competit. Hinc revelatio passiva, aufert non nisi obstaculum: quia scilicet ad internam Dei dictiōnem, quæ est motivum formale, pertingere non possumus, nec se illa nobis in hac vita immediate unit, nisi illâ mediante.

Punctum Difficultatis 3.

De reliquo Fundamentis.

Objicit Quinto Quidam. Divina revelatio debet esse saltem motivum partiale fidei; quia Divina revelatio, est talis, ut ante illam, nihil prius possit in actu secundo movere ad assensum fidei, & habet talem cum credendis connexionem, ut si quid de illis dixerit, necessiter illa credenda, non alter se habere. Quod totum fundatur in hoc principio: quia omne medium ac motivum noscendi aliquid, ideo est medium vel motivum, saltem partiale, quia sine eo nihil prius moveat, & cum noscendo necessariò connectitur. Quod autem ante revelationem nihil sit, quod prius moveat. Probatur: quia hoc esset veritas prima; hæc autem ante revelationem non moveat; nam & ipsis Prophetis, quæ impossibile fuit moveri ad credendum; sicut impossibile est moveri Auctoritate Petri, sine ipsius dictione. Quod vero etiam revelatio, necessariam habeat connexionem cum credendo, probatur: quia etiam illi, nullâ vi, potest subesse falsum.

RESPONDETUR. Immerito assumi præcisè tanquam notam partialis motivi, nihil scilicet esse, quod prius moveat. Nam Major prius moveat

(f)

ad

ad assensum, quam Minor, neque tamen hoc obest minori, ne partialiter moveat ad assensum. Et quamvis postea intellectus ex connexione præmissarum inferat Conclusionem, tamen in illa connexione, semper una præmissa habe rationem prioris. Potius ergo partialitas motivi desumi debet ex notione partis, & ex notione ipsius motivi, prout constat in Conditione, de quo actum supra. In forma distinguitur Antecedens. Divina revelatio secundum id, quod dicit in recto, est talis ut ante illam nihil prius possit in actu secundo movere assensum, idque per modum motivi formalis. Concedo Antecedens. Divina revelatio secundum id, quod dicit in obliquo, & importat aliquid Creatum est talis. Nego Antecedens. Licet illa ipsa revelatio passiva, habeat rationem primi in ratione signi; nullum est enim signum dictio nis Divinæ internæ prius, ipsa dictione externâ. Quando autem idem dicit, sensum esse fideli um, qui dicunt se credere, quia Deus revelavit, id bene accipi potest de revelatione internâ tanquam motivo, de externâ tanquam signo. Quod ipsum signum, habet quidem connexionem infallibilem cum credendis, sed non sum mā, quia connexion illa quæ est cum credendis Increatæ veritatis, major est, quam connexion alicujus Creati.

In stat per varias Paritates.

PRIMA PARITAS est. Præmissa utraque habet rationem motivi formalis, nec est altera ex illis, quæ sunt tantum Conditionis. Ergo tamen veritas prima, quam revelatio, habebunt se per modum motivi, nec revelatio solum erit Conditionis.

RESPONDETUR. Si sit res, de revelatione activè sumpta, Concedo totum. Si de passivè sumpta disparitas sit: quia hoc ipso, si utraque præmissa non esset ratio motiva, definitio Syllogismi salvatori posset, quia non esset ex his positis: sed non nisi ex hoc posito; tota autem essentia fidei fidei salvaretur, immo & melius, (ut dictum supra,) posito quod revelatio non nisi activè sumpta, sit formale fidei: adhuc enim actus ille innitetur veritati primæ in dicendo. Rursus Syllogismus innititur illi principio; quæ sunt eadem unicertio; hinc in ratione commen surandi extrema cum tertio tota ratio illius consistit. Unde habere rationem motivi in Syllogismo, est habere commensurationem cum me dio. Cum autem utraque præmissa dicat hanc commensurationem; utraque habet rationem motivi. Nulla autem talis ratio ostendi potest, quæ quia convenit & veritati primæ dicenti activè sumptæ, & simul revelationi passivæ, ex eo ipso quia illis convenit, exigat funda re in utraque illa, rationem motivi formalis.

SECUNDA PARITAS est. Unio non se habet tanquam Conditionis unibilium. Ergo neque

revelatio, quæ est quasi Unio quædam veritatis primæ cum objecto revelato.

RESPONDETUR. In principiis nostris Unio non se habet tanquam conditionis Unibilium quæ idenficiatur realiter Unibilibus in circumstantia modalitatibus, Unibilia autem ipsis non sunt Conditionis. In principiis communibus modalium disparitas est; quia Unione in ordinem non nisi conditionis redacta, nullum aliud formale, ut quo, potest ostendi, quod constitutat Unibilia in ratione Unibilium; redacta autem revelatione passiva in ordinem non nisi connotati, potest adhuc ostendi ratio formata assentiendi, scilicet veritas prima in dicendo activè & quanto ad sua intrinseca spectata. Deinde hoc, quod est Unio impropria, potest habere rationem Conditionis, & non rationis formalis, ut videre est in approximatione: quia autem revelatio passiva, habet rationem Unionis non rigorosæ, poterit stare in ordine praecise conditionis. Et secundum hanc responsionem, solvi debet alia paritas, quæ arguit quod sicut actio non est conditio agentis, sic ne debeat esse revelatio passiva.

TERTIA PARITAS est. Lumen intellectus non est sola conditionis intelligenti. Ergo non revelatio.

RESPONDETUR. Si per lumen intellectus intelligantur præmissæ, haec non possunt habere rationem conditionis. Si autem per lumen intellectus intelligatur ipsa potentia intellectiva, haec non potest habere rationem conditionis: quia non potest ostendi aliud, quod se habeat per modum principi, potest autem ostendi, quod se habet per modum motivi, ad assensum fidei quantumvis hujus motivi sit merum cognitum, revelatio passiva.

Objicit Sextus Ripalda. Eo differt conditionis objectiva ab objecto formali assensus, quod assensus innatur in veritate objecti formalis, & non conditionis. Item quod objectum formale, debet esse suadibile intellectui, ut probetur assensus. At assensus fidei innatur in veritate revelationis: quia non sufficit ad illam revelationem solum apparet. Item revelatio suadiri debet, ut intellectus præbeat assensum objecto revelato. Ergo revelatio non est mera conditionis, sed objectum formale.

RESPONSUM. Assensum fidei innatur in veritate revelationis activè sumptæ; illaque activè sumpta suadiri debet ut intellectus credat, licet per illa veritas co-intelligi secum revelationem passivam.

INSTANT PRIMUS. Quidquid pertinet ad connexionem Auctoritatis Divina cum attestata, est objectum motivum fidei: fides enim movetur illa connexione. At Divina attestatio, pertinet ad hanc connexionem: quia Auctoritas Divina secundum se, non est connexionem objecto, sed mediâ attestacione. Ergo attestatio pertinet ad formale.

RESPON-

R. P.
TH. MLOI
zianowski
Tom. I. et Z
D. VI

R E S P O N D E T U R. Majorem esse falsam, quia nec quod pertinet ad ignitionem, est ratio formalis igniendi: nam approximatio pertinet ad ignitionem, non pertinendo ad rationem formalem igniendi. Minor etiam vera est de pertinentibus in recto, non de pertinentibus in obliquo: quia pertinentia in obliquo, non nisi connotantur.

I N S T A T Secundò. Licet cognoscatur objectum obscurè in Attributis Auctoritatis Divina absque attestatione DEI, ut cognoscitur clare à Beatis, ea cognitio non pertineret ad fidem. Ergò fides sumit suam speciem, ab attestatione Dei.

R E S P O N D E T U R. Si quis obscurè cognosceret aliquid in veritate prima in dicendo ad se directa, etiam sine externo signo, Nego quod is actus non est actus fidei, verè enim adhuc haberet formale fidei.

I N S T A T Tertiò. Actus fidei est obscurus, ab objecto formalis cognito obscurè, at sola revelatio Dei & non Auctoritas, est cognita obscurè. Ergò illa est objectum formale. Et sicut Visio Beata, non solum est conditio sed objectum formale spei Theologicæ, ita & in præsentia, erit objectum formale revelatio.

R E S P O N D E T U R. Negando quod veritas prima in dicendo activè spectata, non sit obscurè cognita. Visio item Beata, non est conditio spei, sed solum objectum materiale, movet enim spem, non bonitas Divina ut possest per visionem, sed bonitas Divina prout bona nobis visio autem beata, est bonum inter alia quod speratur. Consequentia etiam non tenet ex dictis contra alias paritates.

O R I G I N A L Septimò Rosmer. Revelatio habet triplicem respectum. Primo ad DEUM attestantem. Secundo ad rem testificatam. Tertiò ad intellectum credentis, licet prout habet respectum hunc tertium, possit esse pura conditio; tamen secundum duos priores respectus, potest esse motum formale.

R E S P O N S U M. Etiam respectu primo & secundo, non posse revelationem passivam habere rationem motivi formalis. Et sicut connotatum ex: rinfuscum non est ratio formalis libertatis Divinæ; ita nec revelatio passiva, comparata ad DEUM testificantem habebit rationem motivi formalis.

I N S T A T. Revelatio Divina creditur vel saltem credi potest fide Divinâ, sed non creditur ut objectum materiale. Ergò ut formale.

R E S P O N D E T U R. Hoc argumentum supponens Majorem: quod creditur, creditur vel tanquam materiale vel tanquam formale, quæ Major falsa est, quia potest credi aliud tanquam Connotatum formalis. Negatur item

quod revelatio passiva, non possit esse id, quod creditur adeòque objectum materiale; licet revelatio activa credatur tanquam objectum formale, dum assentior mysterio revelato.

A D D O contra eundem. Rigorè loquendo non credere nos propter connexionem revelationis Divinæ quæ talem, sed propter id quod connectitur, hoc autem quod connectitur tanquam ratio motiva, est revelatio activa, quod connectitur tanquam connotatum, est revelatio passiva.

I N S T A T Primò. Haunoldus lib. 3. num. 93. Fides reducitur ad verbum Dei & verbum Dei est causa & virtus cauativa fidei, nec aliter reducitur ad Auctoritatem, quam ad ipsam loculam.

R E S P O N D E T U R. Fidem reduci in verbum Dei tanquam causam fidei verbum Dei accipiendo pro revelatione activa, in quam æquè ac in Auctoritatem Dei, reducitur fides. Sed Nego quod agat de veritate passiva, quæ quia est quid creatum, non potest DEI Auctoritati æquipari.

I N S T A T Secundò. Illud tenet se ex parte motivi respectu fidei, per quod in ordine ad nos, ad impetrandum assentum fidei quæ talem, connectitur prima veritas, cum objecto. Atqui hoc facit revelatio. Ergò.

R E S P O N D E T U R. Minorem & Conclusionem esse veram de Revelatione activa, quæ habet rationem connexionis cum objecto; cum Revelatio passiva, habeat tantum conditionem applicandi illam connexionem: unde & objectis quæ scit DEUS, non possumus assentiri nisi aliquid superveniat, per quod nobis innotescat hoc DEUM scire, sed id quod innotescit facit est Revelatio activa, applicata per passivam.

I N S T A T Tertiò. Syllogismum qui saltem virtualis est in actu fidei ingreditur. Revelatio. Ergò est motivum.

R E S P O N D E T U R. Id verum esse de revelatione activa, nam passiva tantum applicat Activam.

A D D O. Imaginabile quidem esse, quomodo ad actum supernaturale sufficiat unum principium supernaturale eò quod tribuat vires naturali, illudque elevet; sed quomodo præmissa involvens aliiquid in creatum, tribuat vires præmissæ involventi aliiquid creatum, non constat; imò nec tribuire debet, ne Conclusio sequatur debiliorem partem; hinc & assentus, qui fieret propter aliiquid Divinum, non esset Theologicus, si unā misceatur aliiquid creatum, tanquam motivum.